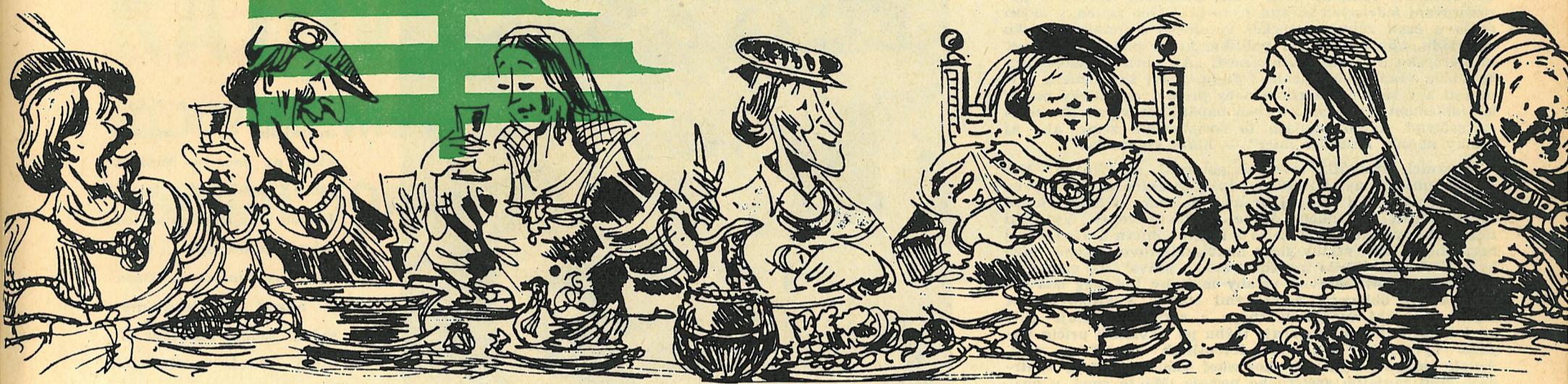

VESELÉ VIANOCE

PRAJE

REDAKCIA

ŠTEDRÝ VEČER

Bolo to dávno...

* * *

Cigán Bartoš bol najčiernejší cigán v dedine. Mal — čo je u cigánov nezvyklé — veľké bricho „ako biskup“, na hlave nosil mastný, špicatý širák, zase „ako biskup“. Aj ho podľa toho prezývali „biskup Bartoš“. Jeho žena sa volala „Múčna Anča“. Spolu robievali na konci dediny tehly. Z tejto práce sa živili a z toho, čo si vygajdovali, keď mal nieko meno, alebo na sviatky, keď chodili vyhŕávať od domu do domu.

Biskup Bartoš vyhŕával a Múčna Anča spievala. Peniaze, čo dostali, išli do Bartošovho vrecka, jedlo všetko do jedného hrnca, ktorý mala Anča v uzlíku. Tak chodievali rok čo rok na prvý máj, na Štefana, na hody... A keď na Stredy deň zaškrípalí pod oknami Bartošove husle, dospelé zaznávali Činčínym spevom:

„Povedzte mi, vy pastieri, čo ste videli...“ všetky deti v dedine vedeli, že sa začali sviatky.

* * *

Na Stredy deň býva v každom dome rušno. Najmä okolo kuchyne. Vari sa, peče sa, chystá sa na celý týždeň. Aby aspoň raz do roka mala aj gazdina oddych. Lebo taká gazdina nemá ani piatku ani sviatku. Aby sa vždy len okolo sporáka krútila. A to vo sviatok ešte viac ako v robotný deň, lebo vtedy chce jesť každý niečo lepšieho.

Zuzka Horniaková prišla na Vianoce ku starým rodičom. Aj ona

pomáhala. Veď tu bolo všetko iné ako doma. V mestskej domácnosti nebolo zabíjačky, keď sa už za svätia vstáva, aby sa načas zohriala voda. Nebol veľký sud, nabitý kapustou, z ktorého bolo treba najprv zodvihnuť fažké kamene. Zuzka zvedavo stala vedľa starej mamy, keď umývala povrch čistou handrou a do veľkého hrnca vyberala zo suda kapustu. Jej bystré očká hladno kúkali, kde by objavila jablčka, ktoré si na jeseň sama nachystala. Stará mama slúbila, že ich vloží do kapusty.

— Tam je jedno, laťa, — skrikne Zuzka netrpeľivo a už by aj ráda poňom siahla.

— Len pomaly — usmiala sa stará mama, — ja ti ho dám.

Obradne vytiahla zelené, šťavnaté jablčko a podala ho Zuzke. Chutilo, ani čo by bolo bývalo naložené do vína.

Ach! či to bolo dobré...

Potom prišiel kolisavým krokom starý Vavrinec. Priniesol z povale plnú kapsu štiepok, orechov, suchých sliviek. Tekla doniesla geletu s medom. Všetko sa zvrátilo, behalo, ponáhľalo. V malej kuchyni bol jeden druhému v ceste.

— Nemotaj sa mi pod nohami, Zuzka, — povedala stará mama — chod do izby, veď sme hned hotovi. Môžeš ešte dokončiť stromček. Pozri sa, či sú všade sviečky. Chod, diefa moje, — prihovárala sa jej, keď uvidela smutnú tváričku, — už sa len nejakzo zabav. Vidiš, že nás je tu aj tak veľa.

Zuzka poslúchla. Vložila niekoľko jablk a orechov do zástery a odišla. V izbe sa postavila k oknu a chrúmajúc jablčko, zvedavo sa dívala do súmraku.

„Všetko je tu inakšie ako v meste“ — myslala si. Páčili sa jej malé, nízke domčeky, snehom pokryté strechy, modravé šero a tu i tam už osvetlené okienka... V teplej izbe praskalo v kachliach čerstvo prilodené drevo. Vonku, na zamrznutom snehu vrzgali kroky. Všetko bolo ako v rozprávke.

Do sviatočného ticha zabrnkala hore na skriní struna.

„Dedkove husle“, strhla sa z dýmu natešene Zuzka, „mohla by som skúsiť na nich hrať“.

Zapálila svetlo. Postavila sa na stoličku a zložila staré husle. Opatrne ich vybrala z mäkkého obalu a šikovnými prstami začala na nich brnkaf.

Zuzka ešte nikdy nehrala na husliach. Sláčik poslušne jazdil hore dolu po strunach, vyludzoval melódiu, len sa ešte nedalo rozoznať, akú.

— Ako Bartoš, — usmiala sa Zuzka sama sebe. Spomenula si na jeho vianočnú pieseň a zatiaľ skúšala, skúšala, kým bolo celkom zrejmé, že hrá:

„Povedzte mi, vy pastieri, čo ste videli...“

— Každý by ju musel spoznať, — namysľala si Zuzka pysne. Skúsim...

Otvorila potichúčky dvere na izbu a vyúschla sa do tmavého pitvora. Pred kuchynskými dverami sa priaľačila k stene a začala hrať:

„Povedzte mi, vy pastieri, čo ste videli...“

V kuchyni bolo rušno. Stará mama stála rozpálená pri sporáku, práve zalievala púčky horúcim medom a mliekom. Jano sa umýval v kúte tepľou vodou. Vavrinec pripravoval koreniny do hriateho. Tekla mlela mak.

— Ja tvoju dušu cigánsku, — rozhodnila sa Tekla, keď počula známe zvuky. — Ani dnes to nemôže sedieť doma!

Schytala metlu a pod do pitvora Bartoša vyhnala. Stará mama bežala za ňou.

— Ale Tekla, Tekla, nerob hriech, — utisovala ju. — Aspoň dneska nie. Ved je Stredy večer.

Chuderka Zuzka sa nemala ani kedy spämaťať. Naťakané si zatiahla hlavu medzi plecia a chrániac držala husle pred sebou.

— To som ja, — koktala splašená.

— Bodaj, — zahanbila sa Tekla a spustila metlu. Z kuchyne zaznel hlasný, veselý smiech, ani sa nedal zastaviť. Stará mama si musela sadnúť na lavičku, ruky si založila do lona, tak sa kolísala hore — dolu až jej slzy vyhrkli od smiechu. Jano prišiel z kúta s uterákom v ruke a mokrými vlasmi, pozrieť sa na Zuzku. Starý Vavrinec sa vzadu škodoradostne usmieval a krútil si fúzy... Tešil sa, že Tekla takto pochodovala.

Ked konečne prišiel naozajstný Bartoš, nevedel si vysvetliť, prečo ho tak veselo vitajú a prečo dostal miesto obvyklého šestáka celú korunu.

ŽIVOT

KULTURNÉ — SOCIÁLNI ČASOPIS
PROSINEC — DECEMBER — GRUDZIEŃ — Nr 12 1969 CENA 1 ZŁ

V ZÁUJME MIERU A BEZPEČNOSTI

Udalosťou, ktorá upútala pozornosť svetovej verejnosti a tlače je spoločné stanovisko predstaviteľov strán a vlád siedmich socialistických štátov obsiahnuté v komuniké z moskovskej porady uverejnenom 5. t.m.

Komuniké zdôrazňuje záujem našich krajín o mier a bezpečnosť na svete, a najmä o mierové spolunažívanie v Európe, o rozvíjanie stykov medzi všetkými štátmi na zásadach rovnoprávnosti, nevmešovania do vnútorných záležostí, rešpektovanie vlastnej zvrchovanosti. Normy tohto spolunažívania mala by určiť konferenciu európskych štátov o kolektívnej bezpečnosti a medzinárodnej spolupráci. Preto účastníci konferencie vyjadrili uspokojenie nad tým, že návrhy socialistických krajín na prípravu a usporiadanie konferencie európskych štátov nachádzajú širokú medzinárodnú podporu.

Účastníci moskovskej porady o.i. zhodnotili situáciu, aká vznikla v NSR po posledných voľbách. Ako kladný moment bol označený fakt, že nová vláda podpísala zmluvu o nerozširovaní jaderných zbraní. Je to prejavom zmien, k akým došlo u časti západonemeckej verejnosti a rozšírení tlaku na vládu, aby realizovala politiku, ktorá bude brať zreteľ na európsku a svetovú skutočnosť. „Ak nová západonemecká vláda vezme ponaučenie z dejín, zbaví sa bremena minulosti a v súlade s duchom doby prejaví realistický postoj k problémom, ktoré sú zdrojom napäťia vo vzťahoch medzi európskymi štátmi, uvítajú to socialistické zeme, ako aj všetky národy milujúce mier“ — hľasa komuniké.

Účastníci stretnutia ešte raz potvrdili, že Západné Nemecko musí uznať „terajšie európske hranice za definitívne a nezmeniteľné, v tom aj hranice na Odre a Nise“, ktoré sú územným výsledkom druhej svetovej vojny. Vyjadrili tiež jednomyselne názor, že je v záujme mieru a všeobecnej bezpečnosti „aby všetky štaty nadviazali rovnoprávne vzťahy s NDR na základe medzinárodného práva“. To znamená, že také isté rovnoprávne vzťahy mali by byť tiež nadviazané medzi obidvomi nemeckými štátmi. Pokrovská časť západonemeckej verejnosti chápe a správne ocenuje nutnosť tejto reality a vyjadruje túžbu po likvidácii príčin napäťia vyvolaného politikou doterajších bonnských vlád. Avšak posledné výpovede bonnskej vlády dokazujú opatrosť pred zaujatím zreteľného postoja. Má to snad v obávach rady opozície CDU alebo tátu opatrnosť je prejavom politickej vypočítavosti, aby sa malo od čoho odstúpovať v dielne s našimi krajinami. Niektoré komentáre západonemeckej tlače zreteľne prejavujú netreplivosť z tejto ostražitosti Bonnu.

I keď pozorujeme kladné javy predsa nesmieme nebrať zreteľ na tie politické sily v NSR, ktoré automaticky nevymizli vznikom novej západonemeckej vlády a ktoré stále sú jednou z hlavných prekážok pre zmierenie napäťia v Európe. Musíme tiež vidieť opäťovnu aktivizáciu sil neonacistickej NPD. Napriek tomu, že v posledných voľbach došla po prstoch a má preto ťažkosť, nerezignuje zo svojej ofenzívity a pokusov vyhľadať svoje karty. Účastníci konferencie upozorňujú na existenciu týchto kruhov súčasne zdôraznili, že voči nim „je nutné neustále zachovávať ostražitú bdelosť“. Preto pre nás budú základom nie slová bonnskej vlády, ale činy.

Stránički a štátni činitelia, účastníci konferencie zaujali tiež postoj k stále trvajúcej agresívnej vojne amerického imperializmu proti Vietnamu. Rozhodne odsúdili agresiu a zločiny agresorov na bezbrannom obyvateľstve, politiku USA predĺžovania tejto vojny a súčasne konštatovali, že „budú nadále všemožne podporovať spravodlivý boj vietnamského ľudu“.

Výsledky moskovskej konferencie ešte raz potvrdzujú jednotu socialistických krajín a pochopenie najživotnejších záujmov tak socialistických krajín, ako aj všetkých národov zainteresovaných udržaním mieru, bezpečnosti a medzinárodnej spolupráce.

VÝSTAVA SLOVENSKÝCH KNÍH

Pri príležitosti otvorenia výstavy slovenských kníh v Československom kultúrnom stredisku vo Varšave sa konala tlačová konferencia, na ktorej zo Slovenska prišla delegácia Zväzu slovenských spisovateľov: prof. dr. Ján Štefček, Ladislav Tažký — spisovateľ a básnik Vlastimil Kovalčík a Jozef Mihalkovič.

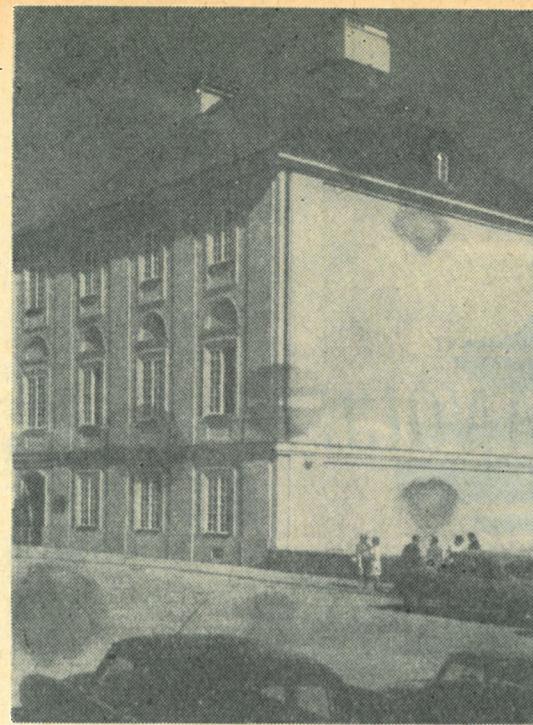
V stručnom preslove dr. J. Štefčeka poukázal na najzaujímavosť črt staršej a súčasnej slovenskej literárnej tvorby. Pre svoj prejav J. Štefček si zvolil zaujímavú formu, počas ktorého slovenskú literatúru zvonka. Podrobne analýzoval jednotlivé literárne smery, ktoré objasňoval početnými citátkami. Zo staršej generácie sa dlhšie pozastavil pri tvorbe J. Chrobáka, M. Figuli, F. Švantnera, M. Urbána, A. Bednára, z mladšej upozornil na mená L. Tažkého, V. Šikulu, D. Tatarku, R. Slobodu, J. Johanidesa a ďalších.

Vraviac o poézii J. Štefčeka obšírnejšie charakterizoval tvorbu V. Mihálka, J. Smreka, L. Novomeského, E. B. Lukáča, V. Beniaka, M. Rúfusa, M. Válka a iných.

Dalej sa dlhšie pozastavil pri dramatickej tvorbe a najmä pri P. Karvašovi. Samozrejme v krátkej noticke nie sme v stave zachytíť všetky podrobnosti prejavu J. Štefčeka.

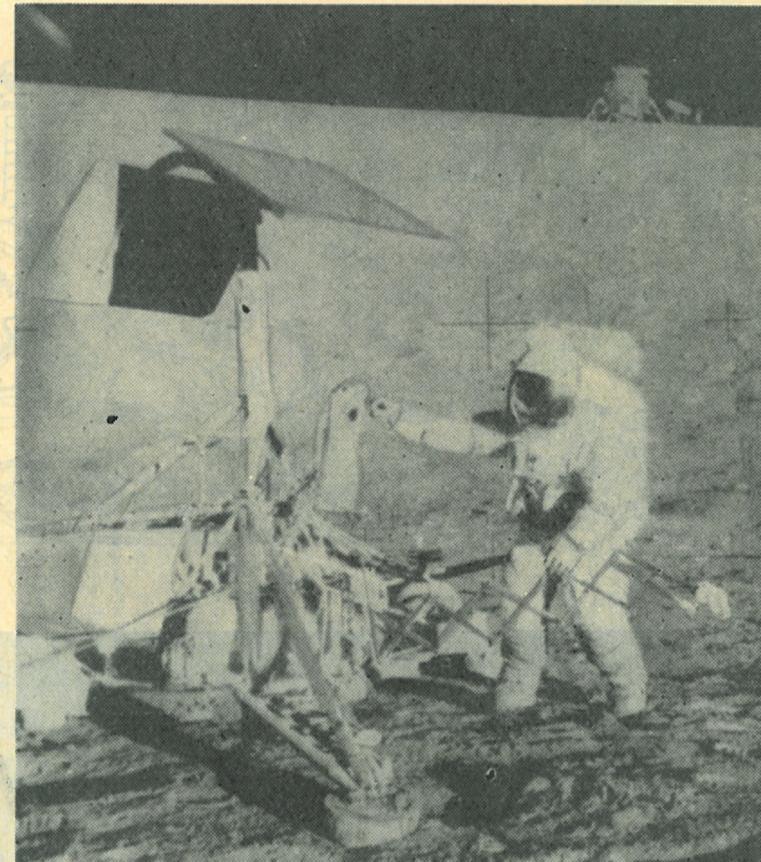
Bola to prvá samostatná výstava slovenskej knihy vo Varšave a Československé kultúrne stredisko urobilo kus zaslúžnej práce, keď umožnilo poľskej verejnosti zoznámeť sa s tým, čo na Slovensku vychádza. Slovenské vydavateľstvá poslali do Varšavy to najlepšie čo vydali za posledné dva-tri roky. Na výstave sme si mohli prezrieť asi 180 kníh pričom dôraz bol položený nie na množstvo, ale na kvalitu. Bol to hodinoverný aj reprezentančný pohľad na súčasnú slovenskú literatúru.

E. S.

KEĎ SOBÁŠ, TAK V PALÁCI

Varšavský Palác sobášov, ako znie jeho oficiálny názov, je pre dovoľským pekným architektonickým. Sú tu krásne dekorácie, ktoré vytvárajú dôstojnú atmosféru, všetko tu má akýsi slávnostný nádych.

ZOMREL K. J. VOROŠILOV

Vo veku 89 rokov zomrel maršal Kliment Jefremovič Vorošilov, člen KSSZ od roku 1903, verný žiak a radca V. I. Lenina, jeden z aktívnych budovateľov ozbrojených sil ZSSR, vynikajúci vojvodca, stráničky a štátneho činiteľa.

K. J. Vorošilova pochovali pri Kremelskom mure na Cervenom námestí.

K. J. Vorošilov bol vyznamenaný dva razy titulom Hrdina socialistickej práce, ďalej 8 Leninovými radmi a ďalšími radmi. Bol vyznamenaný aj početnými radmi a medailami celého radu socialistických krajín.

APOLLO 12 NA MESIACI

27. novembra t.r. NASA uverejnila prvé snímky, ktoré na povrchu Mesiaca robili C. Conrad a A. Bean. Jednou z najzaujímavejších snímok je obrázok C. Conrada, na ktorom A. Bean si obzera americkú mesačnú sondu Surveyor 3, ktorá pristala na Mesiaci v apríli r. 1967. V diaľke je vidieť mesačný modul Interpid na ktorom astronauti pristali na Mesiaci.

(foto: CAF Unifax)

POLSKO V ČÍSLACH

Sme mladou spoločnosťou, jednou z najmladších v Európe. Asi na 32,5 mil. v Poľsku sa po vojne narodilo 45% občanov.

51% obyvateľov PER býva v mestách. Podľa údajov Hlavného štatistického úradu tento počet sa po druhnej svetovej vojne zdvojnásobil.

Značne sa zvýšil počet sobášov, ale — ako predvídajú odborníci HSÚ — dlhé roky bude prirodzený prírastok činiť 8 osôb na 1000 obyvateľov. Podstatným, veľmi dôležitým činiteľom v našej demografickej situácii je ďalší pokles úmrtnosti kojencov. Ako príklad spomenieme, že hneď po vojne z 1000 kojencov v krátkom čase po narodení zomiera 120. Súčasne je tento ukazovateľ štvornásobne nižší. Medzi všetkými európskimi

krajinami, v ktorých po vojne zomieralo 100 kojencov na 1000 narodených, sme dosiahli najlepšie výsledky. To vyplýva zo zvýšenej lekárskej starostlivosti a z celkového zlepšenia životných podmienok obyvateľstva.

Ako dlho žijú občania PER? Ženy žijú dlhšie, priemerne 73 rokov, muži o 6 rokov menej.

V tomto smere sme predbehli mnohé európske krajiny, nevyraviač už o desiatkach štátov na iných kontinentoch.

Ako zaujímavosť spomenieme, že jeden rozvod pripadá na tisíc obyvateľov. Podľa mienky štatistikov je tento ukazovateľ veľmi vysoký.

A ešte niekoľko čísel:

V Poľsku je v súčasnosti 891 miest a sídlisk. Najväčším mestom je Varšava, najmenším Ledyczek v Koszalinskom

vojvodstve, ktorý obýva 535 občanov. V poradí druhým poľským mestom, pokiaľ ide o rozlohu, je Szczecin. Najhusťej obývaný je Chorzów, kde na 1 km² býva 4 516 osôb. Ale oveľa hustejšie sú obývané niektoré štvrti veľkých miest. Napríklad na Starom meste v Krakove býva 23.000 ľudí na 1 km² a v centre Lodzi 21.000 osôb.

Podľa posledných údajov 68% obyvateľstva našej krajiny pracuje mimo poľnohospodárstvo.

Z roka na rok rastie pracovná aktivita žien. V socialistickom sektore skoro 40% všetkých zamestnaných sú ženy. Toto vysoké percento zamestnanosti žien robi predovšetkým mládež; povojnová demografická výsťažnosť vychádza do produkčného obdobia.

NOVÁ ANITA EKBERGOVÁ

Podľa názoru producentov svetových filmových hviezd je 20-ročná Švédka Janet Angrenová novou Anitou Ekbergovou rokov sedemdesiatych. Pochádza z malého mestečka Landskrona nedaleko Malmö, kde hrala v mestskom divadle. Odtiaľ sa dostala k filmu. Na zábere ju vidieť presne tak, ako ju vidia filmoví diváci vo filme režiséra L. Capucchia „Normálny chlapec“. Nová Anita Ekbergová

Plány prostorové zástavby Katovic, které byly vypracovány před patnácti lety a jejichž realizace měla být zakončena v sedmdesátých letech, ukázaly se nedostatečnými v poměru k vztřustajícím potřebám. Teprve usnesení exekutivy KW PZPR z roku 1959, obsahující všeobecné požadavky na přestavbu města, zahájilo novou éru v životě Katovic: 400 hektarů městského centra se stalo jedním velkým staveništěm. V obdivuhodné krátké době — jak na naše podmínky — Katovice změnily od základu svůj vzhled; byla změněna prostorová struktura města, usporádána jeho zástavba a rádou komunikačních investic bylo město spojeno s dalšími průmyslovými středisky země. Ve středu města byla postavena řada objektů sloužících veřejnosti, které se pyšní exponovanou architekturou a tím hlavní město Slezska získalo velkoměstský ráz.

Dnes jsou Katovice proslulé zajímavým urbanistickým řešením. Fascinují tempem a mnohostí změn. Ještě projekty urbanistů a architektů nebyly plně zrealizovány a již je nutný nový perspektivní plán, který se za deset let stane skutečností.

V období nejbližších deseti let bude v hlavním městě Slezska postaveno mnoho nových objektů,

Rada nových projektů značně rozšiřuje počáteční území centra Katovic. Například projekt podniku zahraničního obchodu „Centrozap“, který se dnes nachází v oblasti vzdálené od středu města, v budoucnosti bude stát téměř uprostřed. Tako se dnešní periferní ulice stanou důležitými městskými dopravními tepnami. Druhým, velmi důležitým prvky, spojeným s realizací objektů, je nutnost překlenout další úseky řeky Rawy, která je již řadu let páchoucím kanálem. Dnes si téměř nikdo ne pamatuje, že ještě před několika léty tato „řeka“ liné protékala nejrůznějšími částmi města. Podél zakrytého řečiště Rawy bude probíhat rekreační pás zeleně až k novým obytným sídlištěm, pro něž jsou určeny oblasti, na nichž se ještě dnes nacházejí opravny železničního parku.

Další rozvoj vědeckých ústavů ve městě má za následek vzrost počtu obyvatel. V roce 1980 by měly mít Katovice přes 360 tisíc obyvatel. Nutno tedy hledat nová stavební místa, provést demolici starých městských čtvrtí a postavit nové výškové obytné domy. Aby byly městu zajištěny správné podmínky dalšího rozvoje, nutno sloučit plány urbanistů s plány rozvoje průmyslu. Rozvíjející se prů-

Kde? Ve středu města je již místa velmi málo (a musí být rezervováno pro exponované budovy využitelné užitné a pro obchod).

Jedna z větších obytných čtvrtí, jejíž výstavba se uskuteční na ploše sousedící s centrem, je prozatím nazvána sídlištěm Paderewského.

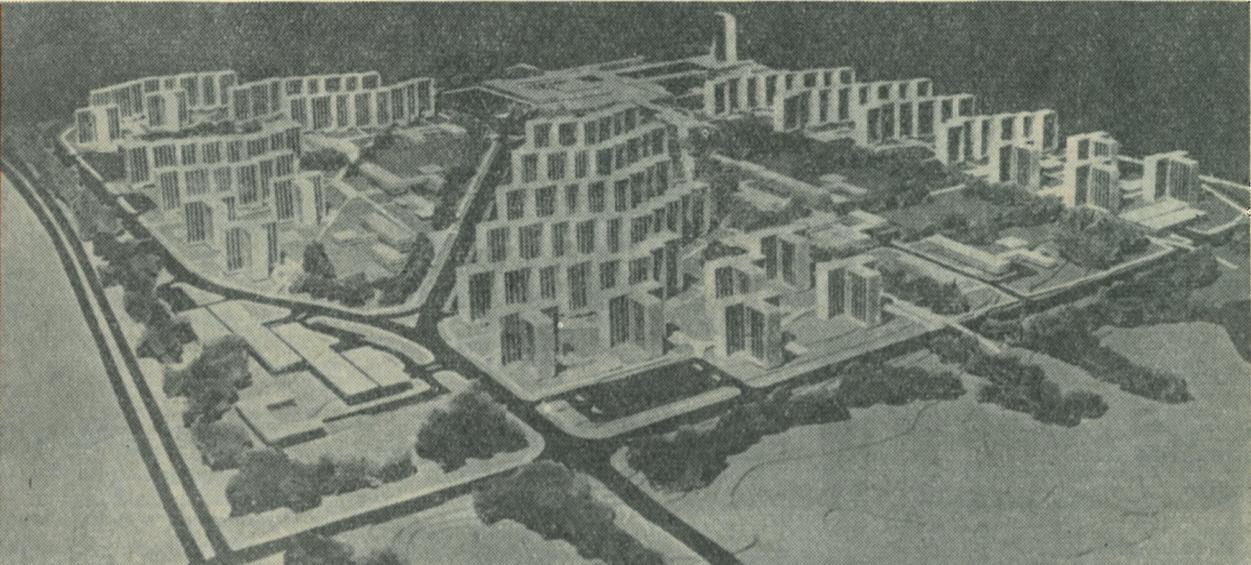
Kompozičním řešením je sídliště rozděleno na různě oddělených obytných jednotek se základními službami. Velkým plusem je poměrně řídká zástavba. Poprvé také budou mít byty větší povrch než dosud (např. byt pro jednu osobu bude mít povrch do 25 m², tzv. M-2 — 35 m², M-3 — 45 m²). Počítá se také se značným množstvím bytů s povrchem 75 m²). K výstavbě sídliště se přistoupí již v letošním roce. S úplným zakončením všech prací se počítá v roce 1980.

Na druhém konci města, podél hlavní výchozí trasy na Varšavu bude postavena řada výškových staveb, které změní radikálně tvářnost východní části města.

Velkým kladem stavebního plánu je značný počet garáží (značně přesahující normu). Garáže budou částečně pod zemí se střechami pokrytými vrstvou hlíny se zasazenými dřevinami. Nejenom že

SKUTEČNOST A VIZE

KATOVICE HLAVNÍ MĚSTO NAŠICH HORNÍKŮ

Sídliště Padarewského, navržené architekty: Ryszardem Cwiklińskym, Jurandem Jarneckým a Stanisławem Kwaśniewiczem, bylo vytypováno v soutěži, již se zúčastnilo šest kolektívů. Zásadní vlastnosti kompozice sídliště je navržení závazky do skupin staveb, čímž se získává hodně plochy, již lze použít pro výsadbu zeleně.

sloužících veřejnosti. Některé z nich se již staví, např. nový hotel „Orbis“, kancelářské budovy, výstavní pavilon, restaurace atd., atd. Založení Slezské univerzity donutilo architekty k revidování původních plánů. Kromě jiných byl změněn poč. plán výstavby Slezské knihovny; původní rozloha byla příliš malá. Do roku 1980 bude též od základu přestavěn železniční uzol. Počítá se také s místem pro budovu velkého divadla a opery.

mysl často koliduje se správnou prostorovou politikou města, stále více místa zabírá pro sebe. Avšak s požadavky průmyslu nutno počítat, protože je základem naší existence. Realizace požadavku harmonického rozvoje města není lehká. Velmi často i neoptimističtí záměry se příčí nárokům každodenního života.

Cheeme-li v tomto městě pohodlně žít, musíme do roku 1980 postavit dalších 120 tisíc místností.

nebudou hyzdit město, ale naopak je ozdobí. Postavené sídliště bude novým, krásným fragmentem města, protože budou zlikvidovány dosavadní doly, které zde zůstaly po někdejších osadnících — horních. Také zde teče přízrak Katovic — smrdutá Rawá, která bude zakryta.

Dnes již nikdo nepochybuje o tom, že odvážné vizu architektů — odvážnější než před několika lety, se stanou skutečností.

Z ORGANIZAČNÉHO ŽIVOTA KSČaS

Dňa 17. novembra t.r. sa v našej redakcii konalo stretnutie s Jánom Molitorim, predsedom Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a Augustinom Andrašákom úradujúcim tajomníkom UV. Na tomto stre-

Bolo dohodnuté, že na výročnú poradu dopisovateľov Života zo Spiša a Oravy nutí boli predjednáen aktuálne otázky týkajúce sa kultúrno-osvetovej činnosti Spoločnosti a záležitosti spojené s našim časopisom. budú pozvaní poprední aktivisti Spoločnosti z týchto oblastí. Porada sa bude konáť zvlášť na Spiši a zvlášť na Orave, a to 29. novembra v Novej Belej a 30. novembra t.r. v Jablonke. Taká istá porada bude tiež zorganizovaná v Zelove pre dopisovateľov a predstaviteľov všetkých českých miestnych skupín Spoločnosti. Termín porad byl dohodnutý priamo s Obvodným výborom KSČaS v Zelove.

V týchto dňoch, t.j. 29. a 30. novembra t.r. Ústredný výbor usporiadal v Novej Belej a v Jablonke slávnosť spojené so stým výročím narodenia Vladimíra Iljiča Lenina. Budú to ústredné slávnosti Spoločnosti na Spiši a Orave, počas ktorých budú prednášky, zahoria vatry a budú vystúpovať umelcové súbory KSČaS. Početné slávnosti Spoločnosti bude organizovať aj v obciach obývaných českou národnostou menšinou.

Počas rozhovorov o organizačných otázkach Spoločnosti bolo dohodnuté, že na najbližšom zasadnutí predsedníctva Ústredného výboru KSČaS bude predložený návrh programu pôsobnosti Spoločnosti na predzajazdové obdobie, nakoľko toto zasadnutie predsedníctva malo byť začiatkom predzajazdovej kampane Spoločnosti, počas ktorej budú zvolené nové výbory miestnych skupín a obvodných výborov Spoločnosti, delegáti na celostátny zjazd, a budú prediskutované návrhy týkajúce sa celku činnosti Spoločnosti, ktoré budú predložené zjazdovi.

Na zasadnutí predsedníctva Ústredného výboru má byť tiež prediskutovaný výsledok doterajších snáh Spoločnosti o vybudovanie domov slovenskej kultúry na Orave a Spiši. Ústredný výbor podá tiež správu týkajúcu sa realizácie rozhodnutí predsedníctva UV zo dňa 27. septembra t.r. o spoločnej porade s osvetovými orgánmi a venované otázkam rozvoja výučby slovenčiny na školách Spiša a Oravy.

Okrem toho na zasadnutí predsedníctva má byť prerokovaný program kulturnej práce Spoločnosti na túto jesennozimnú sezónu, ako aj organizačné a finančné záležitosti Spoločnosti, i otázky spojené s ďalšou popularizáciou Života. Bolo tiež ustálené, aby sa na stránkach Života zväčšil obsah informácií o organizačnej práci jednotlivých zložiek Spoločnosti. Ide o to, aby členovia Spoločnosti mohli sa bežne oboznámovali s prácou výborov svojich miestnych skupín, obvodných výborov a Ústredného výboru. Zasielanie informácií v tomto obore zaistí Ústredný výbor, redakcia zasa upozorní na tento problém svojich dopisovateľov.

A. Ch.

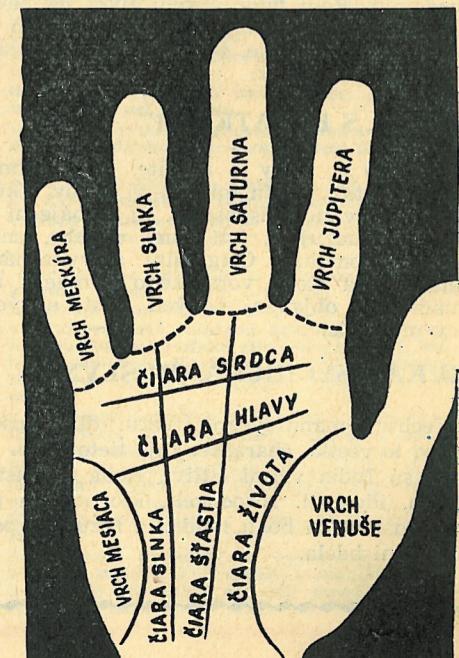
ZABAVTE SA
CEZ VIANOCIE

ŠŤASTIE VO VAŠICH RUKÁCH

„Chcete vedieť, čo vás čaká a čo vás nemenie?“ Ktože by nechcel? Pozrite sa teda na svoje ruky. To, čo odhalujú, je fascinujúce... a zábavné! Áno, nazvime to hocí aj veštením z ruk. Neslobodno pritom zabudnúť, že treba skúmať obe ruky. Ľavá ukazuje sklonky, ktoré ste zdedili, prirodzené vlastnosti. Pravá ukazuje spôsob, ako sme tieto dary rozvinuli. Viete, samozrejme, že rôzne čiary, znaky, ktoré sú zobrazené vo vašich rukách, odhalujú tisíce uchvacujúcich vecí súvisiacich s vaším subjektom. Čo však možno neviete, je to, že tvar celej ruky je obrazom vašej povahy. Teda, keď ste sa rozhodli, čítajte s nami z vlastných rúk! Keď nič iné, aspoň budete môcť „prácu“ vestrkyne skontrolovať.

(POKRAČOVANIE NA STR. 4.)

Tak jako v našich muzeích, také v Ústředním státním muzeu v Ulánbátaru je řada oddělení a vznorný pořádek. Nutno zdůraznit, že toto muzeum bylo organizováno teprve v době lidové vlády. Zajímavé jsou sbírky exponátů historických a z období národně osvobozeneceských válek mongolského lidu, folklóru a přírodního bohatství země. Zajímavé jsou také podrobnosti o soukromém životě posledního chána, jediného, jenž byl původem Mongol — Bogda Gegen. Jeho předchůdci byli převážně Tibetany.

Pro informaci čtenářů malé vysvětlení. Bogda Gegen znamená doslova svaté světlo; je to nejvyšší titul v hierarchii lamů. Do lidové revoluce v Mongolsku Bogda Gegen byl také hlavní státu a toto slzavé údolí opustil teprve

v naší historiografii, ovšem s tou opravou, že vůdcem mongolských plemen, která přitáhla až k Legnici, byl teprve vnuk Čingischána. V někdejším hlavním městě Mongolska stojí podnes hradeb a věže obklopující sídlo Čingischána — s velkým pietismem udržované odborníky a zpřístupněné veřejnosti. Je zde také obrovská kadidelnice (na snímku), vykonaná v Číně na objednávku vládce a stojí na stejném místě již přes 700 let.

Bohatá archeologická část prezentuje také úspěchy polských vědců, protože archeologické práce byly vědců prováděny celkem třikrát, zvláště v poušti Gobi. Poprvé zde pracovala expedice americká (v letech 1922 — 1924). Dále sovětská v letech 1946 — 1948 a konečně polsko-mongolská v letech 1963 —

Jedna zvířata bez druhých by nemohla přezimovat — uslyšel jsem odpověď. V zimě si vedle sebe lehne ovce — koza, ovce — koza atd. a díky tomu v zimě nezmrzne koza, která má kratší a řidší srst. Kůň — reprezentant sily — vykopává pod sněhem trávu a žere pouze to, co mu chutná; za ním jde kráva, potom ovce a zbytek vypase koza, která je nejméně mlsná. A to jsou právě nuance mongolské zootechniky a biologie.

Konec padesátých let byla v Mongolsku ukončena kolektivizace. Drobna stáda aratů (rolníků) byla spojena ve velká družstevní hospodářství. Na jedno takové družstvo připadá asi 60 tisíc kusů zvířat, některá mají i přes 100 tisíc. Oblast družstva nebo státního statku odpovídá oblasti administrativní je-

ské úkoly, o nichž jsem hovořil s aratem družstevníkem v Chuzirtě. Staví se aktuálně 25 inseminačních stanic, 5 laboratorních ústavů a také zvěrolékařské stanice což ulehčí boj s chorobami zvířat. V mongolských podmírkách jsou to obrovské úkoly, jejichž účelem je modernizace zemědělství. Navštívil jsem JZD v Charchorinu. Uvedená čísla nás poučí o charakteru zemědělství. Hospodářství má 287 tis. hektarů, z toho se pěsencí osévá 24 tisíc hektarů a okopaniny, hlavně brambory, se pěstují na 100 hektarech. Na pastvinách družstva se pase 87 tisíc kusů dobytka, z toho 28 tisíc koní. Jiné ukazatele jsem nemohl zjistit. Před deseti lety kromě jurt neexistovaly žádné jiné budovy. Ovšem, ve vzdálenosti 9

POZNÁMKY Z MONGOLSKA

v roce 1924, tedy po třech letech vlády pracujícího lidu.

TROCHU HISTORIE

Podobně jako jiné země, také Mongolsko bylo územně rozdrobeno, což je oslabovalo ekonomicky a znemožňovalo klást odpor agresivním mandžurským vládce. Právě mandžurskí feudálové dovedli dokonale využívat lamaismu jaká víry a uplatkářství a nájezdy lámat odpor Mongolů.

V polovině XVII. století ovládli všechna knížectví jižního Mongolska a téměř půlroku století vedli agresivní válku se zbylými knížectvími ve snaze uchvatit celou zemi. Toto údoby začnamená povstání národa za účelem vyhnání mandžurských okupantů; kladně se zapsalo do dějin také některá feudální knížata. Kníže Cogto-tajži dokonce navázal spojení s chánem Ligdenem za účelem vyhnání Mandžurů; vyslal do Tibetu desetitisícovou armádu, ale velitel této armády, jeho syn Arslan-tajži přešel k „zlutým“. Otec za to odšoufli svého syna k smrti.

Do historie Mongolska se Cogto-tajži zapsal nejenom jako politik a horlivý vlastenecký, ale také jako vynikající umělec a básník. Po téměř 350 letech se mu dostalo čestného místa v muzeu, protože jako každý národ, i národy Mongolska si váží dějiny své země.

Podobně jako v Polsku, také zde se hlavní město měnilo. V XII. století hlavním městem Mongolska bylo Caracorum (dnešní Charchorin); zde také úřadoval Čingischán, známý také

1965. Obrovský dinosaurus z doby před milionem let obohatil, díky tému výkopávkám, také naše Muzeum země.

Překrásné lidové kroje zdobí oddělení folklóru Mongolska. Ruční výšivky zlatými a stříbrnými nitěmi ukazují zručnost a bohatou uměleckou nápaditost mongolských žen.

Stěží lze v krátkém článku vypočítat to všechno, co jsem si mohl vlastně jen povrchně prohlédnout za osm hodin pobytu v muzeu. Jedno je jisté, a to potvrzil také velvyslanec PLR v Mongolsku s. Kakietek, že „Ústřední muzeum v Ulánbátaru je učebnicí dějepisu nejenom pro poutníka z jiné země, ale také pro pracující lid Mongolské lidové republiky“.

KRÁTCHE O ZEMĚDĚLSTVÍ

Přede vším neexistují žádní ukazatelé, s jejichž pomocí bylo možno vymyslet porovnávání mongolského zemědělství s polským nebo jinými zeměmi. Pěstování obilí zde znají teprve několiknáct let. Základem zemědělství je pěstování dobytka, ale ani toto odvětví nelze nikterak srovnávat s našimi podmínkami. Přirodní pasení koní, velbloudů, jaků, krav, ovcí a kozy je základním bohatstvím země. Tato zvířata snázejí ostrou zimu na holém poli, pokrytém silnou vrstvou sněhu. Jedno druhé doplňuje.

Ptal jsem se, zdali zde provádějí selekci dobytka za účelem zlepšení jakosti a užitkovosti hospodářských zvířat. Pořížil jsem doncoké tak obsahově naivní otázku — proč jsou společně na pastvinách ovce a kozy, koně a krávy?

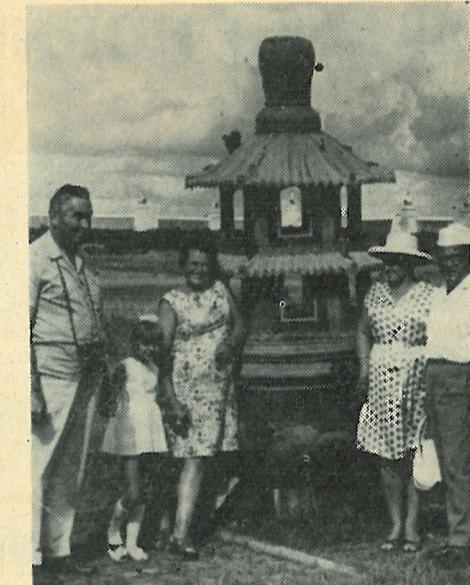
dnotky, tzv. somoni a má výměr průměrně 7 tisíc čtverečních kilometrů, tedy asi jako naše Gdańské vojvodství. Předseda družstva je současně také předsedou výboru somoni.

Obili se zde pěstují málo, a to teprve od nedávna, jak jsem se již zmínil, hlavně pšenice, aklimatizovaná pro podmínky Sibiře. Dnes se v rozboru arati a zvláště pracovníci zdejších „JZD“ chlubí, že již v roce 1968 bylo sklizeno tolik obilí, že na jednoho obyvatele připadlo 370 kg. Dříve bylo hlavní stravou skopové maso a kumys, od několika let je strava doplněna chlebem nebo placky z mouky a mléka. Maso je i nadále hlavní potravinou. Nikdo nevypočítává, kolik masa sní jednotlivý obyvatel. Kumys je zdrojem vitamínů, nutných pro organismus, asi tak jako u nás zelenina a ovoce.

Vznikající střediska zemědělských družstev mají školy, kluby, zdravotnická ambulatoria a také obchody, závodní kuchyně a další služby. Velkým úspěchem je skutečnost, že již 97% státních statků a zemědělských družstev má telefonické spojení, některé i rádiowé.

Tam, kde jsou postviny bohaté na píci, je hlavním problémem zemědělství voda. Podle informací by k úplnému využití zásob píce bylo zapotřebí vyhloubit 30 tisíc studní; existuje jich teprve 9 tisíc, z toho 4500 s automatickými pumpami. V běžné pětiletce je naplánované vyhloubení 4800 studní, z toho přes 4 tisíce v rámci mezinárodních dohod vyhloubí Sovětský svaz.

Je plánována a také se začíná provádět selekce dobytka a další šlechtitel-

Kadidelnice Čingischána z XII. století, přivezená z Číny.

Snímek: P. D.

km od centra družstva stojí klášter a muzeum, v nichž sídlil Čingischán. Dnes Charchorin jde kupředu. Poláci končí stavbu elektrárny a utilizačního závodu. Maďaři předali do exploatace mlýn, sovětí soudruzi velké závody na zpracování krmiva. Jsem přesvědčen, že za dalších deset let se toto družstvo vyrovná nejednomu našemu „PGR“.

D. PERUN

(POKRAČOVANIE ZO STR. 3.)

RUKA ŠTVORCOVÁ

Je ľahko rozoznateľná na prvý pohľad. Dĺžka a šírka dlane sú rovnaké. Širka dlane znázorňuje silu, výtrvalosť, želanie a schopnosť tvrdovo prácať. Majitelia týchto rúk sú rozumní, praktickí, svedomití. Radi budujú svoj život na pevných základoch a majú pocit istoty. Nedostatkom ich povahových vlastností je, že nemajú vynaliezavého ducha a vlastný názor.

RUKA „S LOPATKAMI“

Prezrite si prsty a uvidíte, že sa ponášajú na malé lopatky, podľa toho je aj názov také ruky. Ak sa im viete prispôsobiť, sú to báječní spoločníci: povzbudzujúci, istí sami v sebe, energickí a ochotní pomáhať. Originálni a vynachádzaví, sú neustále na stopě voľajakého vynalezu a takmer smädní po objavení nových cest, nových spôsobov myšlenia.

RUKA PSYCHICKÁ (DUŠEVNÁ)

Nechty mandľového tvaru, dlaň úzka, štíhle prsty, to všetko charakterizuje tieto ruky. Ich majitelia sú ľudia veľmi citliví, ľudia s vlastným názorom, idealisti, rozochvelí, ktorí často potrebuju mať po svojom boku múdrú a rozumnú osobu, aby nad nimi bdeli.

RUKA ARTISTICKÁ (UMELECKÁ)

Prsty širšie pri korení sa stenčujú a zaokruhľujú na koncoch. Tieto osoby majú veľkého tvorivého ducha, čo sa prejavuje v rôznych smeroch: v literatúre, písomníctve, filozofii, krásnom umení, v hudbe... Sú to povahy romantické, málo citlivé na dohody a veľmi družné, ale ich praktický postoj — úsudok je im všeobecne na prekážku.

Ked' ste určili celkový vzhľad ruky, zamierajte pozornosť na čiary.

NAJDÔLEŽITEJŠIE ČIARY SÚ:

ČIARA SRDCA — nájdete ju konča prstov.

ČIARA HLAVY — prechádza stredom po šírke dlani.

ČIARA ŽIVOTA — obchádza v kruhu, obkolesuje spodok palca.

ČIARA ŠTASTIA — smeruje od zápästia k prostrednému prstu.

ČIARA SLNKA — súbežná s čiarou šťastia a začína sa pod prstenníkom.

ČIARA SRDCA

Začína sa na Jupiterovom vrchu (mála vyvýšenina pod ukazovákom). Dokazuje, že viete vyberať, charakterizuje vás úprimnosť a oddanosť pre človeka, ktorého lúbite. Srdečná čiara, ktorá vychádza zo Saturnoveho vrchu (pod prostredným prs-

tom) znamená povahu skôr chladnú, zdržanlivú, ktorá sa nenechá nikdy uniesť svojimi čitmi. Malé čiarky vychadzajú zo srdcové čiary svedčia o radosti, pôvabu, ale aj o popudivosti, podnetnosti a určitej ľahkomyselnosti. Ak vaša srdcová čiara začína medzi prostredníkom a ukazovákom, to znamená ostýchavosť v citoch, hlboká súcitnosť a cestnosť pri dodržiavaní sľubov.

ČIARA HLAVY

Jej dĺžka vyznačuje podiel rozumový. Ten, ktorého hlavová čiara prechádza celou dlaňou až po okraj protiľahlého palca, má mimoriadnu inteligenci. Primeraná inteligencia — hovorí čiara, ktorá prekrýva tri štvrtiny dlane.

Podľa smeru, ktorý nabera hlavová čiara, sa upresňuje stupeň inteligencie. Priama čiara je znákom inteligencie realistickej, praktickej a prezieravej.

Ak táto rovná čiara končí krivkou k malíčku, prezrádza prenikavý zmysel pre obchodné a pěnačné záležitosti.

Hlavová čiara zostupujúca k vrchu Mesiaca odhaluje tvorivú fantáziu a záľubu v pekných veciach.

Dotýka sa hlavová čiara čiary života? Ak áno, tak ste bytosť rozumná a vyrovnaná. Je medzera medzi vašou hlavovou čiarou a čiarou života? Ste odvážna (ba až nerozvážna), popudlivá, bezstarostná.

Z PORADY NA MINISTERSTVE

KULTÚRY A UMEŇIA

KULTÚRNO- OSVETOVÉ ÚLOHY PRE NÁRODNOSTNÉ SPOLOČNOSTI

Dňa 18. novembra t.r. na ministerstve kultúry a umenia vo Varšave sa konala porada za účasti predsedov a tajomníkov Ústredných výborov všetkých národnostných organizácií v Poľsku i redaktorov tlačových orgánov týchto Spoločnosti. Porade predsedal Edward Kopyt, riaditeľ departementu kultúrno-osvetovej práce a knižníc. Účastníci prediskutovali podstatné otázky kultúrno-osvetovej činnosti na rok 1970. Porady sa zúčastnil Władysław Skrzypczak, tajomník komisie pre národnostné otázky pri administratívnom oddelení UV PZRS a Wiesław Tomala, predstaviteľ spoločensko-administratívneho oddelenia ministerstva vnútra. Za Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku sa porady zúčastnili: Ján Molitoris, predseda a Augustin Andrásák, úradujúci tajomník, za redakciu Život Adam Chalupec.

V úvodnom referáte, ktorý bol základom pre širokú diskusiu riad. E. Kopyt prejednal podstatné výsledky v oblasti zovšeobecňovania kultúry a osvety v ľudovom Poľsku. Naväzujúc k rozhodnutiam V. zjazdu PZRS načrtol úlohy, ktoré by mali národnostné Spoločnosti a ich tlačové orgány realizovať v zovšeobecňovaní kultúry a osvety. Svoju prácu menšinové organizácie mali by zameriť na prehľbovanie politického obsahu, vlastenectva a spoločenskej angažovanosti, prispievať k integrácii prostredia.

Elementy týchto úloh predložené v podrobniacích znamenajú plnú účasť národnostných Spoločností v práciach terénnych kultúrnych zložiek. Spolupráca Spoločnosti by sa mala prejavovať v práci terénnych poradní kultúrneho hnutia, kultúrnych domov, knižníc, klubovní a klubov, ktoré sa nachádzajú v tej ktorej

oblasti. Na výsledkoch ich práce mali by mať menšinové organizácie svoj podiel a súčasne by sa mali usilovať, aby svoju kultúrno-osvetovú činnosť robili atraktívnejšie a lepšie. Za spoločenskej angažovanosti všetkých svojich členov by mali toto hnutie upevňovať. Finančné prostriedky pridelované štátom na túto činnosť, ktoré budú rok budú na úrovni tohto roku, mali by byť využívané skutočne hospodárne a vo väčšej miere určené pre potreby kultúrnej práce. Menšinové organizácie mali by vyvinúť väčšiu ako doposiaľ stárostlivosť o zabezpečenie vlastných vplyvov z členských príspevkov a kultúrnych podujatí.

Diskutovali predstaviteľia všetkých národnostných Spoločností. Pôsobnosť a potreby Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku predložili: redaktor: A. Chalupec a predseda UV J. Molitoris. Poukazali na kladné výsledky doterajšej spoločenskej a kultúrno-osvetovej práce Spoločnosti najmä v období posledných volieb do Sejmu PLR a národných výborov, účasť Spoločnosti na slávnostach 25. výročia PLR i na aktuálne prípravy k oslavám, spojeným so stým výročím narodenia V. I. Lenina. Pozitívne hodnotili účasť súborov Spoločnosti v slávnostach Matice slovenskej na Slovensku a poukazali na klady pokračovania v tejto spolupráci, poukazali, že tieto výsledky bolo možné dosiahnuť len za správnej národnostnej politiky strany a za priamej pomoci UV, krajských a okresných organizácií PZRS, ministerstva vnútra a vojvodských úradov vnútra, ako aj niektorých inštitúcií rezortu kultúry.

Nadväzujúc k niektorým výpovediam diskusie a ilustrujúc konkrétnymi príkladmi zo života českej a slovenskej národnostnej menšiny poukazali, že rozvoj všeestrannej pôsobnosti Spoločnosti nielenže nie je v protiklade k integračnému procesom národnostne miešaných prostredí, ale práve naopak pričinuje sa k ich rozvoju, pričinuje sa k prehľbeniu politickej a spoločensko-ekonomickej angažovanosti menšína. Vo svojich výpovediach vyzdvihovali aj niektoré konfliktné situácie, ktoré narušujú prácu Spoločnosti.

Vraviac o návrchoch do budúcnosti predstaviteľia KSCaS poukazali na nutnosť vyrovnania disproporcii vo vybavení rôznych kultúrnych zložiek Spoločnosti, na získanie pomoci pre vytvorenie reprezentačného súboru. Hovorili aj o návrhu Spoločnosti vybudovania domov slovenskej kultúry na Spiši a Orave. Okrem

toho navrhovali, aby rezort kultúry zorganizoval odborné kurzy pre členov súborov a vydáni nových repertoárových pozícii prispel k obohateniu kultúrnych programov súborov.

Súdr. Władysław Skrzypczak vo svojom vystúpení kladne zhodnotil výsledky práce menšinových organizácií, najmä účasť týchto na nedávnych oslavách štvrtstoročia Ľudového Poľska. Zdôraznil, že národnostné menšiny sú súčasťou celej našej spoločnosti. Zároveň zistil, že výsledky dosiahnuté menšinami v oblasti kultúry sú súčasťou výsledkov celého národa. Poukazujúc na ďalšie rozvíjanie užitočnej pôsobnosti menšinových organizácií podčiarkol nutnosť naplnenia tejto práce ideologickej a výchovným obsahom.

Ďalej W. Skrzypczak sa zoberal uznesením UV o oslavách steho výročia narodenia V. I. Lenina a pri tejto príležitosti zdôraznil, že tieto mali by sa plne a široko odzrkadliť v práci menšinových organizácií, ktoré by svoju prácu mali koordinovať s terénnymi podujatiami. Tak isto v práci menšinových organizácií mali by mať miesto dva iné významné výročia: 25. výročie skončenia druhej svetovej vojny a návrat Poľska na prastaré západné a severné územia. Čo sa týka tlačových orgánov W. Skrzypczak zdôraznil, že mali by sa viač ako doteraz zaoberať kultúrno-osvetovou prácou, plniť úlohu organizátorov tejto práce.

W. Skrzypczak zaujal kladný postoj k návrhom prihláseným v diskusii, aby porady tohto charakteru sa konali častejšie a na vrhol, aby ministerstvo kultúry rozvažilo možnosť organizovania podobných porad vo vojvodstvách, za účasti väčšieho počtu aktivistov menšinových organizácií. Ďalej navrhol, aby sa na zasadnutiach predsedníctiev alebo na plenároch Ústredných výborov Spoločnosti prediskutovali výsledky porady na ministerstve kultúry. Podporil aj návrhy týkajúce sa väčšieho množstva informácií o práci menšinových organizácií v tlači, rozhlase a televízii, organizovanie kurzov pre kultúrnych aktivistov Spoločnosti a snahy po zaistení umeleckým súborom patričného repertoáru.

Na záver riaditeľ E. Kopyt zhodnotil poradu ako užitočnú a prisľúbil, že departement rozváži prihlásené návrhy. Poukazal zároveň na nutnosť upevnenia spolupráce medzi menšinovými organizáciami a komisiemi národných výborov. Taktiež prislúbil, že v súhlase s návrhmi ďalšie stretnutie tohto druhu sa bude konať budúci rok na jeseň.

Ciara šťastia, ktorá začína na vrchu Mesiaca, prehrádza, že druhé pohľavie zohrá významnú úlohu vo vašom živote. Dočkáte sa pravdepodobne viac radosti zo strany cudzích ľudí, ako od svojich blízkych. Veľa ľažkostí vám robí, kým sa usadíte a práve tak fažko podnikáte aj veľké cesty.

Tá, ktorá začína od čiary života, znamená, že začiatky vo vašom živote neboli vždy najštastnejšie. Mali ste málo možnosti sa plne prejavíť, boli ste stiesnení vzájomnými rodinnými vzťahmi.

Začiatok čiary šťastia upresňuje chvíľu, kedy ste vedeli (alebo budeťe vedieť) ist dopred.

Začína sa od hlavovej čiary? Život sa pre vás začína v 35. roku. Ste bytosť spokojná, lebo viete, že radosť z dosiahnutých úspechov je tým väčšia, čím viac ste sa o ne sám pričinili. .

Začína sa na vrchu Venuše? Mali ste šťastné detstvo, presiaknuté láskou a odúševnením. Máte všetky predpoklady k tomu, aby vás šťastie neopustilo ani v ďalšom živote.

Je to čiara, ktorú zisťujeme vždy s veľkým poťašením. Jej existencia obyčajne súvisí so slnkom a šťastím vo vašom živote. Aj pri čiare šťastia si treba všimnúť rôzne východiskové body. Keď vychádza z vrchu Mesiaca a vystupuje rôzne k spodu prsteníka, predpovedá zlatú budúcnosť. Predurčené

L'UDIA • ROKY —

UDALOSTI

DECEMBER — PROSINEC

- 1.XII.1415 — narodil sa Jan Dlugosz, najvýznamnejší poľský historik 15. stor., krakovský kanonik, vychovávateľ synov Kazimierza Jagiela, autor Dejín Poľska do r. 1480 (um. 19.V.1480).
- 1.XII.1839 — narodil sa Ján Klempe, slovenský národný buditeľ, historik, publicista (um. 26.X.1894).
- 1.XII.1848 — narodil sa Stefan Mišk, významný slovenský fóklórista, etnograf a publicista, autor dejepisu a povesti z histórie slovenského ľudu a známej Historie Spiša (nm. 27.VII.1919).
- 1.XII.1942 — uverejnili výzvu UV PRS, ktorá vyzývala do národnoslobodzovacieho boja proti fašistickým okupantom.
- 2.XII.1859 — bol popravený John Brown, americký bojovník za oslobodenie čiernochov, vodca povstania čiernochovských otrokov vo Virginii (USA), (nar. 9.V.1800).
- 2.XII.1919 — narodil sa Rudolf Jašik, významný slovenský spisovateľ (um. 30.VII.1960).
- 3.XII.1857 — narodil sa Józef Conrad-Korzeniowski, významný anglický spisovateľ poľského pôvodu (um. 3.VIII.1924).
- 4.XII.1884 — narodil sa Peter Krička, moderný český básnik a prekladateľ (um. 25.VII.1949).
- 4.XII. — Deň baníkov a pracovníkov naftového priemyslu.
- 5.XII.1836 — narodil sa Walery Wróblewski, politický činovník, jeden z vodcov januárového povstania, r. 1831 generál Parížskej komunity (um. 1908).
- 6.XII.1872 — narodil sa Mikuláš Moyses st., významný slovenský hudobný skladateľ (um. 2.IV.1944).
- 6.XII.1906 — narodil sa maršál Marian Spychalski, predsedajúci Státejnej rady PLR.
- 6.XII.1941 — Cervená armáda začala víťaznú ofenzívou proti hitlerovským vojskám pod Moskvou; bol to začiatok porážky nacistických vojsk.
- 6.XII.1942 — partizánska jednotka GL J. Bemá dva dni bojovala v Parczewských lesoch, 17.XII. tá istá jednotka ovládla Ostrów Lubelski ako odvetu za pacifickú akciu v obci Bialka vo Włodawskom okrese.
- 6.-13.XII.1945 — vo Varšave na I. celoštátnom zjazde PRS za prvého tajomníka bol zvolený Władysław Gomułka.
- 6.-7.XII.1945 — rokoval prvý zjazd ZDM (ZMW).
- 7.XII.1941 — Japonci napadli Pearl Harbour, začiatok vojny proti USA a Veľkej Británii.
- 8.XII.1890 — narodil sa Bohuslav Martinů, veľký český hudobný skladateľ (um. 28.VII.1959).
- 11.XII.1876 — narodil sa Mieczysław Karłowicz, významný poľský hudobný skladateľ skupiny Mladé Poľsko. (Zahynul zasýpaný lavinou vo Vysokých Tatrách 8.II.1909).
- 12.XII.1860 — narodil sa Jan Kasprowicz, významný básnik reprezentujúci skupinu Mladé Poľsko (um. 1.VIII.1926).
- 14.XII.1948 — II. zjazd PRS a XXVIII. kongres PSS schválili uzniesenie o zjednotení obidvoch strán.
- 15.XII.1943 — bol uverejněny Manifest demokratických, spoločensko-politickej a vojenských organizácií, ktorý hľadal povolenie Krajovej Rady Narodowej.
- 15.-21.XII.1948 — vo Varšave sa konal kongres robotníckej jednoty; zjednotením PRS a PSS sa utvorila Poľská zjednotená robotnícka strana. Zjazd schválil stanovy a vedenie PZRS.
- 16.XII.1899 — narodil sa Aleksander Zawadzki, významný činiteľ poľského revolučného hnutia, člen PKS, spoluorganizátor Zväzu poľských vlastencov vo ZSSR, predsedajúci Státejnej rady (um. 1964).
- 16.XII.1922 — vo varšavskej Zachęte endecký atentátnik zastríli prvýho poľského prezidenta Gabriela Narutowicza.
- 16.XII.1918 — vo Varšave sa konal zjednocovací zjazd SDKPiL a PPS-favice, ktorého výsledkom bol vznik Komunistickej robotníckej strany Poľska — KRS, od roku 1925 Komunistická strana Poľska (KSP).
- 16.XII.1948 — výšlo prvé číslo Trybuny Ludu, orgánu UV PRS.
- 17.XII.1787 — narodil sa Ján Evangelista Purkyně, významný český biológ, zakladateľ histológie (um. 28.VII.1869).
- 17.XII.1897 — narodil sa Władysław Broniewski jeden z najvýznamnejších poľských básnikov (um. 10.II.1962).
- 19.XII.1884 — narodil sa Antonín Zápotocký, druhý robotnícky prezident ČSR (um. 14.XI.1957).
- 19.XII.1906 — narodil sa Leonid Brežnev, generálny tajomník UV KSSZ.
- 21.XII.1879 — narodil sa Josif Vissarionovič Stalin (um. 5.III.1953).
- 21.XII.1874 — narodil sa Tadeusz Boy-Zeleński, významný literárny a divadelný kritik medzivojnového obdobia, významný prekladateľ z francúzskej literatúry (zavrazený gestapom r. 1944).
- 22.XII.1942 — bojová skupina GL Iskra hodila granát do nemeckej reštaurácie Cyganie v Krakove.
- 23.XII.1844 — narodil sa Duro Cajda, slovenský národný buditeľ (um. 19.II.1913).
- 24.XII.1798 — v Zaoysi pri Nowogródku sa narodil Adam Mickiewicz, popri Słowackom najvýznamnejší poľský romantický básnik, publicista, dramatik, veľký vlastenec a bojovník za slobodu poľského národa, autor Dziadov a Pána Taideáša. (um. 26.XI.1855).
- 26.XII.1898 — Mária Skłodowska-Curie s manželom Petrom Curie objavila rádiu.
- 26.XII.1918 — vypuknutie povstania v Veľkopoľsku.
- 27.XII.1904 — narodil sa Laco Novomeský, významný súčasný slovenský básnik.
- 27.XII.1919 — bola založená prvá slovenská knižtačiareň v Petrovci.
- 27.XII.1939 — masová exekúcia 107 mužov, detí a starcov vo Wawrze pri Varšave.
- 28.XII.1918 — v Zamości vypuklo ozbrojené povstanie robotníkov a sedliakov namierené proti burzálznej vláde.
- 30.XII.1922 — na I. zjazde Sovietov v Moskve bol ustanovený Zväz sovietskych socialistických republík.
- 30.XII.1942 — vitanábitka sedliackých bataliónov pri Wojde v obrane masovo vystahovaných robotníkov.
- 30.-31.XII.1944 — v Lubline rokovali I. ročníky zjazd, na ktorom založili Zväz ročníckej svojpopomoc (Zväz Samopomoc Chłopskiej).
- 31.XII.1939 — v Krakove bola založená komunistická organizácia Ludové Poľsko (Poľská Ludova), ktorá pôsobila v Krakovskom, Miechowskom, Bochnianskom, Nowotarskom, a Pińczowskom okrese.
- 31.XII.1943 — z iniciatívy poľských komunistov sa v illegálite utvorila Krajová Rada Narodowa (KRN) — reprezentácia poľských pokrokových politických a spoločenských organizácií. 22.VII. 1944 KRN vybraťa v Cheleme Poľský vybor národného oslobodenia.
- 31.XII.1944 — KRN vybraťa dočasné vládu PER namiesto PVNO.
- 31.XII.1956 — Státna rada vyčlenila z vojvodstiev mestá Krakov, Poznaň a Vratislav a národným výborom týchto miest priznala právomoc vojvodských národných výborov.

ZMENA POČASIA ZVYŠUJE ÚMRTNOSŤ, KLBY AKO BAROMETR. TRPÍTE METEOROTROPNOU CHOROBOU? SLNEČNÉ ERUPCIE PÔSobia NA ZDRAVIE.

Znie to akosi paradoxne, ba povedal by som, že to zaváňa šarlatánstvom, no hneď by som tiež citoval slová akademika Arnolda Jiráska, ktorý v jednej svojej odbornej lekárskej práci napísal: „Rád by som poukázal na to, že niektoré javy majú ráz povery, a predsa ich sústavné sledovanie ukáže, že nie sú poverami. Platí to aj o vplyve počasia na vznik a priebeh niektorých chorôb...“

Predovšetkým si treba uvedomiť, že človek je neoddeliteľne spojený nielen s vnútorným prostredím vlastného tela, ale i s prostredím, ktoré je mimo ľudského tela. Žijeme obklopení vrstvou ovzdušia — biosférou, ktorá siaha do výšky 10 kilometrov a v ktorej sa sústreduje všetok život na zemi. Je pochopiteľné, že všetky zmeny, ktoré sa odohrávajú v biosfere, ovplyvňujú zdravie a chorobné zmeny u človeka.

Súvislosť medzi zmenami počasia a zmenami, ktoré sa odzrkadľujú v človeku, je dobre známa už dlhé storočia. Vedľa ešte starý grécky lekár Hippokrates, ktorý žil pred 2400 rokmi, hovorieval, že ten, kto chce byť lekárom, musí poznáť nielen zákonitosti človeka, ale i zákonitosti počasia, musí sa zaoberať meteorológiou.

Začiatkom nášho storočia nemecký lekár Bernhard de Rudder položil základy nového vedeckého oboru — meteorobiológiu, čiže lekárskej meteorológie, ktorá s plnou vážnosťou študuje vplyv počasia i na priebeh niektorých chorôb.

Svetová organizácia pre meteorológiu v Ženeve uverejnila asi pred rokom správu vypracovanú vedcami niekoľkých zemí, ktorí dokazujú, že pri zmeni počasia stúpa počet úmrtí o 20%, pôrodov o 11% a dopravných nehôd až o 70%.

Dokázalo sa, že pri trvalých zmenách počasia zvyšuje sa počet srdečných infarktov, dochádza oveľa častejšie ku krvácaniu do mozgu i k rôznym cievnym komplikáciám. Prudká zmena počasia môže vyvolať väzne kŕzy u ľudí tripiacich na žlénkoví i obličkové kamene a zistila sa tiež súvislosť medzi počasím a podráždením slepého čreva.

Arterozou postihnuté zhyby, či klbový reumatizmus sú veľmi dobrým barometrom, ktorý bolesťou pohotové reaguje na zmenu počasia. Dávno sa vie, že poveternostná vnímanosť prejavuje sa množstvom rôznych senzitívnych vnemov, ako je pichanie, rezanie, pálenie, mrvavenie, tupá bolesť atď. Dochádza tiež k útlmu v oblasti psychiky. LUDIA si sťažujú na zvýšenú únavu, spanlivosť, hučanie v ušiach, zmenšenie pozornosti, či na bolest hlavov.

Lekári niekoľkých psychiatrických ústavov a klinik v New Yorku pozorovali, že v období magnetických búrok, pri zvýšenej slnečnej činnosti zvyšuje sa počet rôznych duševných chorôb i psychických stavov.

Ked pred nedávnom v USA urobili rozbor 40 000 spáchaných zločinov, zistili, že až o 45% viac vrážd a lúpežných prepadnutí bolo vo vlnkých dňoch, v sychravom počasí oproti dňom, kedy bolo pekné počasie.

Teplý, suchý morský vietor — föhn vyvoláva u mnohých ľudí depresiu, únavu, bolesti hlavy. Zmenené počasie vyvoláva bolesti v operačných ranách, v amputovaných údoch i krčové stavy žien v čase tehotenstva (aklampsia). Dnes sa už v odborných lekárskych kruhoch hovorí o tzv. meteorotropných chorobách, medzi ktoré patrí najmä reumatizmus, migréna (prudké bolesti hlavy), priedušková astma, mozgová mrtvica a iné.

Dr Manfred Cury snaží sa tieto účinky počasia na človeka vysvetliť irritačnými účinkami ionizácie vzduchu. Dr. J. Velenovský hovorí o doteraz ešte nepreskúmanej izolovanej vlastnosti ovzdušia, ktorá pôsobí na nervovú sústavu a odtiaľ potom na celý organizmus.

Dnes sa spomínajú dokonca tzv. alergózy — stavy zvýšenej precitlivosti spôsobené rôznymi poveternostnými činiteľmi u niektorých zvlášť vnímaných jedincov.

Pochopiteľne, že aj kozmické žiarenie, poruchy zemského magnetizmu, slnečné erupcie i ďalšie atmosferické poruchy hrajú svoju úlohu medzi počasím a zmenami u človeka. Všetky tieto zmeny ovplyvňujú regulácie vegetatívneho nervového systému, činnosť hladkých svalov, srdca a žliaz, a prostredníctvom mozgu i celej ner-

vovej sústavy, dokážu vyvoláť psychicke, ale i organické zmeny u človeka.

V Nemecku sa istá skupina vedcov a lekárov zaoberala slnečnými erupciami a ich vplyvom na výskyt niektorých chorôb. Štatisticky dokázala, že slnečné výbuchy môžu nepriaznivo vplyvať na zdravotný stav. V dňoch zvýšenej slnečnej aktivity zomiera oveľa viac ľudí ako v normálnych dňoch, najmä na vysoký krvný tlak, na zvápnatenie ciev, na upchatie srdečných ciev a na mozgovú mrtviciu.

Cieľom novej lekárskej vedy — meteorobiológie je dôkladna analýza účinkov počasia, atmosferických zmien nielen na zdravého, ale hlavne na chorého človeka, využitie príaznivých momentov počasia v terapii i hľadanie možnosti na ochranu pred jeho škodlivými vplyvmi. Medzinárodná spoločnosť pre biometeorológiu má dnes do 400 členov zo 44 zemí, venuje sa dôkladnemu štúdiu i štatistickému spracovaniu, ktoré pomôžu potvrdiť súvislosť medzi počasím i chorobami človeka. Možno sa potom tiež zmeni názor na niektoré choroby a budeme si môcť vysvetliť i rôzne, doteraz dobre nepreskúmane psychicke stavby.

MUDR. EUGEN VILČEK

Kde má svoj pôvod milá tradícia prístrájania vianočného stromčeka, dávania darčekov na Vianoce a veselá štedrovčerná večera? Tieto zvyky sa všade udomácnili iba v polovici minulého storočia, ale svoj pôvod majú až v časoch... starovekého Ríma. V Ríme sa 25. decembra oslavoval deň zimného slnovratu — Saturnália. Bol to sviatok zrna nahadzajúceho sa v pôde a návrata slnka po zimnom období. Eudia zapalovali sviečky, aby „pomohli“ slnku a posielali si ich spolu so želaním všetkého dobrého a s rôznymi darčekmi. Boli medzi nimi zelené vetvič-

ky, bábiky a sladkosť (aby celý rok bol bohatý). Večer sa v domoch usporiadala veselá hostina. Na severe Európy sedliaci ozdobovali v tomto čase svoje domy jedľovými vetvičkami, ktoré symbolizovali víťazstvo prírody nad zimou.

Preto dnes máme nás vianočný stromček ozdobený sviečkami a hračkami. Vianočný stromček sa rýchle ujal v mnohých krajinách celej severnej a strednej Európy, ale aj v Kanade a Spojených štátach.

Staré legendy a zvyky sú nesmierne trvanlivé. Tradície sú podnes v mnohých krajinách veľmi podobné, hoci všade

sa oslavuje trochu inakšie. Napríklad v Anglicku je naslávostnejšia prvý vianočný deň. K tradičným jedlám patrí pečený moriak a zvláštny druh fažkého, mastného cesta s množstvom kandizovaného ovocia tzv. Christmas pudding. V domácnostiach vešajú na polavy vetvičky imela a na dverách veniec z vetvičiek cezmi-

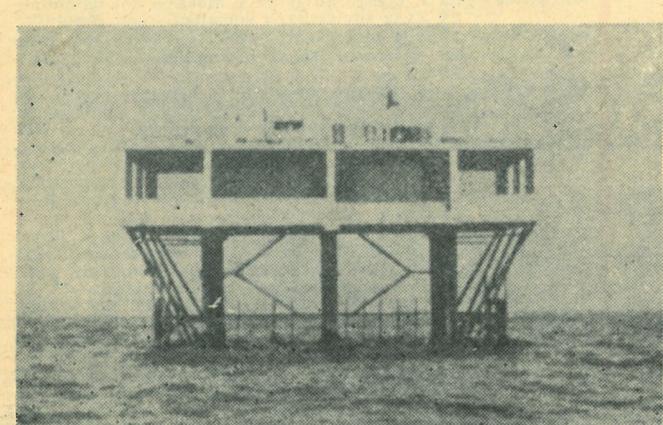
ny. Vo Francúzsku majú slávnostnú večeru na Štedrý deň neskoro v noci (často v reštaurácii). Aj tu sa podáva moriak a műčnik, čokoládové cesto s krémom upravené do tvaru kmeňa stromu.

V Dánsku, podobne ako v ceľej Škandinávii, sú Vianoce rodinným sviatkom. Počas Štedrovečernej večere sa zhasnú všetky elektrické svetlá v domácnosti a horia len sviečky. Dánski záhradníci v predvianočnom období osobitne vypustujú veľké množstvo krásnych kvetov, ktoré majú červené listy (tzv. ponsethia). Dáni už tradične týmito kvetinami vyzdobujú výkladové obchody a byty až do Štedreho večera, potom zmiznú a o rok sa opäť objavia.

Zvyk vyzdobovať ulice, námestia, obchody a domácnosti, posieľať blahoželania a darčeky existuje všade.

MINIŠTÁT NA KOLOCH

Málokto vie, že v júni minulého roku vznikol nový európsky štát — Liberta teritorio de al rozoi, čiže Slobodné územie Ostrov ruží. Uradnou rečou sa

stalo esperanto. Tento nový štát ihneď po svojom vzniku požadal Organizáciu spojených národov o prijatie za člena. Je to vtip, či skutočnosť? Vedľa celého rozlohu štvristo metrov. A nielen to! Nemá a nemôže mať ani decimeter pevnnej pôdy. O čo teda vlastne ide?

Ostrov ruží sa zrodil z mora, ale nie výbuchom sopky, ani iným prírodným úkazom. Vyprojektoval ho inžinier Giorgio Rosa z Bologne. Ten-to ostrov, ktorý je vlastne štvorcovou plošinou na kovovej konštrukcii vyrástol z mora, nedaleko adriatického pobrežia Talianska — niekoľko kilometrov od svetoznámych kúpeľov Rimini — na plynčine, kde je more hlboké iba 14 metrov. Inžinier našiel finančne silných podnikateľov, ktorí boli ochotní stavbu uhradiť a podujali sa vyriešiť aj právne otázky spojené so vznikom a vyhlásením samostatného štátu.

Roku 1964 bol projekt celkom doriešený. Inžinier Giorgio Rosa operoval pri presviedčaní mecenášov najmä jeho atraktívnosťou. Tvrđil, že jeho dielo bude mať obrovský význam pre medzinárodný turistický ruch a krátkom čase musí priniesť jeho majiteľom rozprávkové zisky.

Ihneď sa začalo so stavbou. Začiatok však neboli úspešný. V noci z 12. na 13. februára 1965 sa divoké vlny Jadranu opreli do základov Rosovho diela a do rána zostali z vyrastajúceho ostrova len ruiny. Tento neúspech však neodradil ani inžiniera, ani jeho mecenášov. Základy sa zosilnili a na stlpoch vznikla plošina s vinárnou, reštauráciou, poštovým úradom. Zriadili tu aj obchody a rôzne administratívne miestnosti. Nad tým všetkým — na streche — zriadili veľkú terasu.

Až 22. júna minulého roku sa svet dozvedel, že ide o viac, než o fantastickú stavbu. Vtedy totiž majitelia vyhlásili Ostrov ruží za samostatný štát.

Prvé reakcie boli výsmešné. Inžinier Rosa však dôvodil, že plytčina sa hemží rybami, že ostrov je zásobený pitnou vodou z hlbky 270 metrov pod hladinou mora a teda perspektívou nového miništátu sú z turistického hľadiska priam veľkolepé.

Nad novým štátom zaviala vlajka pomarančovej farby s tromi červenými ružami a troma zelenými hviezdami. Peňažná jednotka tohto absurdného štátu dostala názov mills. Vydali prvé poštové známky a ďalším dôkazom o novom štáte bola aj stanovená úradná reč — esperanto.

Prvé tri dni existencie miništátu na koloch prebiehali celkom normálne, samozrejme, ak neberieme do úvahy ohlasu tlače na tento nápad. Potom začali udalosti dostávať iný spád. Keď sa nový štát rozhodol 26. júna akreditovať svojho prvého veľvyslanca v Bonne, talianski vládní činitelia začali považovať vec za význejšiu, ako na prvý pohľad vyzeralá.

Toto istého dňa okupovali ostrov orgány talianskej polície a ministerstva financií a z bezpečnostných dôvodov donútili odišť všetkých jeho obyvateľov. Iba jedna žena, napriek nátlaku, odmieta opustiť ostrov. Všetky protesty tvorca i majiteľov ostrova zostali bez výsledku. Iba inžinier Rosa sa začal vyhŕažať, že vyhodí celý ostrov do vzduchu. Finančníkom, ktorí do Ostrova ruží investovali obrovský kapitál, hrozí veľká škoda a fiasco. Rozhodli sa teda bojovať o priznanie suverenity tohto umelého štátu i nadálej a všetkými prostriedkami.

Veľmi vážny dôvodom, ktorý z hľadiska talianskej strany hovorí proti existencii ostrova, je však to, že Ostrov ruží je celých dvadsať kilometrov vzdialenosť od talianskej vojenskej základne Miramar.

Kto vie, aký osud stihne napokon tento odvážny plán podnikavého inžiniera Rosu z Bologne?

Boli časy, keď neverné manželky zatvárali do kľetky a ukazovali na verejnosti, ba dokonca ich aj upalovali a všelikako inak hrozne trestali. V tej dobe žena usvedčená z nevery znemožnila nielen seba, ale aj manžela, ba dokonca celú svoju rodinu a každý mal právo ňou opovrhovať.

Ako veľmi sa časy zmenili! Dnes sa v určitých kruhoch v kapitalistických krajinách považuje nevera ženy za „pôvabný kúsok“ a oklamany „paroháč“ je vystavený verejnemu posmechu. Dalo by sa povedať — z krajnosti — do krajnosti.

Isteže, je veľmi správne, že sa v dnešnom čase zrovнопrávne ženy zmenil podstatne aj názor na jej neveru. Zatiaľ čo predtým sa za tento skutočnosť odsudzovala výlučne len žena, a muž bol v tej „funkcii“ skoro hrdina, meria sa dnes za tento priestupok rovnakou mierou. Jedno však zostáva platné: u normálnych ľudí — manželov, je nevera pre oklamaneho vo väčšine prípradov tragédiou. Reakcia na ňu býva rôzna — od zúfalstva až po zúrívú žiarlivosť či nenávist, ktorá môže mať neblahé následky. Niet sa čo čudovať. V každom prípade je to zrada, strata dôvery, a to nemožno brať na lahlú váhu.

DÁ SA SLUB VERNOSTI DODRŽAŤ?

Pri sobáši dávame sľub, že budeme niekoho doživotne ľubiť. Je to veľký sľub. Dá sa dodržať? Láska je predsa cit a podstata citov, ako je známe, je nestála. Tažko je možné city vyvoláť — chieť ich mať trvale.

Kaby sme hľadeli na vec z tohto hľadiska, mohli by sme tvrdiť, že láska, a teda aj vernosť, sa nedajú po celé desiatky rokov dodržať. Isteže, nechceme tvrdiť, že nás cit k druhému človeku sa po dobu 50 rokov nezmieni. Je isté, že každý cit, a teda aj láska, je podrobenná určitým zmenám a výkyvom. Aj v najlepšom manželstve sú obdobia väčšej či menšej ľahostajnosti, niekedy dokonca odporu. Vytriedajú ich opäť obdobia veľkej lásky, ktoré v súladnom manželstve trvajú vždy dlhšie, ako tie prvé. Ľubí ustanovenie v najvyššej mieri nedokáže nikto, teda veľkú a trvanlivu nezmenenú lásku ani nemožno sľubovať. No v každom prípade možno sľubiť i dodržať snahu o to, aby celoživotné spolunažívanie bolo pekné a prijemné.

Z toho vyplýva, že vernosť je vlastne produkтом vôle. Iste treba určitú náramku a pevnú vôľu na to, aby sme dokázali odolať častým pokušeniam, ktorý sme vystaveni všetci. Práve vtedy záleží na postoji jednotlivca, lebo vernosť je vysoká morálna požiadavka, ktorú si musíme klásiť sami seba a ktorú sa musíme snažiť dodržať nielen kvôli partnerovi a nášmu vzájomnému vzťahu, ale aj z úcty k sebe samému. Ľudom s vysokými mravnými zásadami a s pevnou vôľou sa to darí.

AJ OKLAMANÝ MANŽEL MOŽE BYŤ VINY?

Skúsenosť ukazuje, že tam, kde manželstvo „klape“, je vždy oveľa menšie nebezpečenstvo nevery. Pravdu, aj tu sú výnimky, ved' vieme o ľudoch s takzvanou „večnej pubertou“, ktorí si chcú sami pred sebou ustanovenie overovať svoju sexualitu, a práve preto striedajú partnerov. Sú aj ľudia nedisciplinovaní, ktorí sa bezmocne podvodením všetkým svojim pudom a žiadostiam. Medzi tieto typy patria duševne chorí alebo ľudia s prechodnou duševnou poruchou. No tieto výnimky nič nemenia na fakt, že pri mnogých prípadoch manželskej nevery

VERNOSŤ

NEVERA

ry hrá veľmi dôležitú, i keď často skrytú úlohu, druhý manžel. Príčinou nevery môže byť napríklad nedostatok skutočného porozumenia, zapričineného druhým manželom, prehnana žiarlivosť, precitlivenosť, hysteria, surovosť, panovačnosť atď. V každom prípade, v ktorom už k nevere došlo, je nutné, aby si aj oklamany manžel položil otázku: Prečo sa to stalo? Nemám na tom vinu aj ja? —

a pravdivo si na ňu aj odpovedal. Je to fažké a málokto dokáže byť natoliko kritický, aby si podrobne rozobral svoje správanie a správnosť vzťahu k manželovi, ktorý sa previnil. Je známe, že práve chorobná žiarlivosť býva veľmi často priamou príčinou nevery. Podozrievaný manžel sa musí nutne cítiť dotknutý, uraznený nedôverou partnera a často predtým na niečo podobné ani nepomýšľal.

SÚ RÔZNÉ DRUHY VERNOSTI?

Niektoľ muži tvrdia, že môžu urobiť koľkokolko vek chybnych krokov, na ich skutočnej láске k manželovej to vraj nič nemení. Podľa týchto mužov sexuálna vernosť a vernosť manželská nie sú totižné. Pravda, keď sa s týmito mužmi zhovárame dlhšie, zistíme obyčajne, že sú aj horlivými zástancami názoru, že nevera ženy je oveľa odsúdenie hodnejšia ako nevera muža. A určite v žiadnom prípade neprispustia názor, že ak by ich manželka urobila „koľkokolko vek chybnych krokov“, nemuselo by to nijako narušiť jej dobrý citový vzťah k manželovi.

Domnievame sa, že u každého duševne vyspelého človeka je sexualita niečo oveľa viac než obyčajné pudové uspokojenie. Je to predsa súčasne prejav citu, nežnosti a lásky. Práve preto sa nedá rozdeliť vernosť na lásku a sexualitu, a sexuálnu vernosť nemožno oddeliť od duševnej. Muži, ktorí podobnými argumentmi operujú, upokojujú si tak len svoje zlé svedomie.

AKO ZABRÁNIŤ NEVERE?

Človek nie je bezmocne vydaný na milosť a nemilosť svojim vlastným pudom. Ved' ak by tomu bolo tak, nemala by naša morálka nijaky význam a nemohli by sme nikoho trestať za spáchané chypy, prípadne zločiny. Každý človek môže a musí preto svoje pudy kontrolovať a ovládať. To znamená, že sa môže, a to veľmi úspešne, snažiť aj o zachovanie vernosti, lebo ona je súčasťou lásky a je jednou z podmienok dobrého manželského spolunažívania.

Druhou, veľmi dôležitou podmienkou pre zachovanie vernosti je zásada: Správaj sa a ži tak, aby si si udržal lásku a úctu svojho partnera, a potom sa nemusiš obávať jeho nevery!

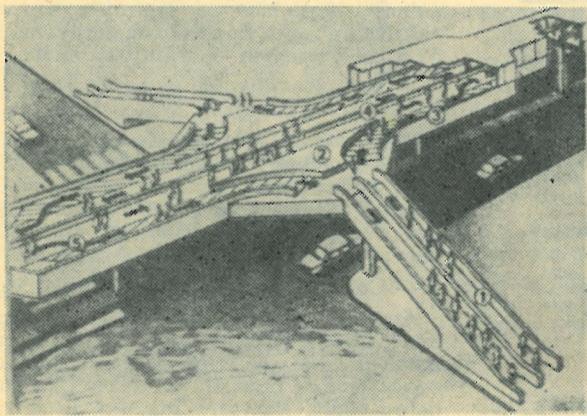
Za najdôležitejšiu prevenciu proti neveri pokladame správnu voľbu životného partnera. A správne voliť môžeme len vtedy, ak človeka dobre poznáme, ak vieme odhadnúť aj jeho chypy a nedostatky, ak poznáme jeho dobré vlastnosti, povahu a názory na život. A ešte niečo: Ľudia, ktorí vstupujú do manželstva, by mali vedieť, že prídu rôzne problémy, ktoré bude treba spoločne riešiť a že v manželstve nie sú len samé nedele, ale tých všedných dní je omnoho viac. Dialóg, ktorý začína medzi zaľubenými, keď sa poznávajú, by nemal nikdy prestať. Manželia by sa mali vedieť o každom probléme, aj o tom najpálcivejšom, pokojne a múdro porozprávať. Takto vzťah medzi manželmi vylúči možnosť nevery, ktorá už mnogým spôsobila toľko bolesti a sklamania.

L. Decurtins

preložila A. H.

TECHNIKA

KAŽDÝ RYCHLOSTÍ OLIMPIONIKA

Dva mladí inženýri ženevského ústavu „Battelle“ ktorí je jakousi továrnou na vynálezy — pracují na dopravním zařízení pro chodce. Ukol jim zadalo niekoľko firm, aby

„Speedeway“ — to bude jakýsi pohyblivý pás z kaučuku, široký asi jeden metr, ktorý se bude pohybovať nad povrchem jízdní dráhy rýchlosť 15 km na hodinu nepretržite. Samozrejme, pás bude chránený pred povětrnostními vlivy střechou a ochrannými barierami.

Srdcem nápadu je tzv. „integrátor“ — systém umožňující užívateľi získať mírné zrychlení. Integrátor se skládá z šíkmého pá-

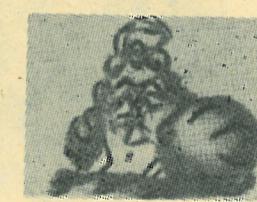
su (eskalátoru) ktorý pohybujúc se rychlosť pohyblivých schodů vynese užívatele z úrovne ulice na úroveň nadzemného „Speedeway“. Zde bude chodec vchádzať, podobne jak vozidla na autostrádě, na segmenty, z nichž každý následujúci se pohybuje vŕtši rýchlosť. Poslední segment, běžici rovnolehlé se „Speedewayem“ má již shodnou rychlosť, 15 km/hod. Scházel se bude stejným způsobem, samozrejme v opačném pořadí.

Tato lehká konstrukce, ktorá bude mít pouze niekoľko pilířov, bude stáť asi dva milióny dolarů za jeden km. Americký Stanford Research Institute vypočítal, že

Podle „Spieglu“ uvádime schématický náčrtok „Speedeway“: celé zařízení je podpíráno lehkými pilíři, je zasklené, se střechou a nacházelo by se asi osm metrů nad úrovni ulice. Síkym eskalátorem (1) by chodec vjížděl na nástupiště (2). Odtud po zrychľujících segmentech by se dostávali na pás (3), rovnoběžný s hlavním pásem (4). Scházel by se v opačném postupu.

toto zařízení by se vyplatilo už v městech s více než 250 tisíci obyvateli.

Samozrejme, nikdo neočekává, že by „Speedeway“ mohl vyriešiť všechny dopravné problémy. Mohl by však rozhodne velmi ulehčiť pěší pohyb po městě, obzvláště v obchodních centrech a v blízkosti přeplňených jízdních drah. Bylo vypočítáno, že již při rychlosti 15 km/hod by by „Speedeway“ dvakrát rychlejší než např. autobus, jezdící v londýnském centru. Kromě toho by pracoval bez hluku a nezanechoval by vzdach spalinovými plyny.

„Medonos“ kŕimi hladnú robotnicu

Málokterému hmyzu sa v prírode venovala taká pozornosť, ako mračcom. Záujem človeka upútal ich spôsob života, stavba mraveniska, dlhé cesty a starostlivosť o potomstvo. Mravce žijú spoločensky a vytvárajú útvary — „štáty“. „Štát“ tvorí mnoho jedincov, ktoré sa od seba zreteľne tvarové funkčne odlišujú. Tým sa mravci v mravenisku diferencujú na akési „kasty“. V „štáte“ sú jedinci pohľadné, jedinci nepohľadné a robotnice, ktoré sa starajú o potomstvo a potravu, čím zabezpečujú prosperitu celej „spoločnosti“. V mravenisku sú nielen jedince odlišné, ale možno často vidieť, že premeny podliehajú aj niektoré orgány. Svojzrásne a zaujímavé je nadmerné zväčšenie bruška — physogastria, známa u niektorých druhov hmyzu, no menej známa u mračcov. Celkom zvláštnu formu zväčšenia bruška predstavujú niektoré tropické mravce. V Strednej Amerike žije mravec „medonos“ (Myrmecocystus horti — deorum L.), ktorého

robotnice v kvetoch zbierajú medový nektár a prinášajú ho do mraveniska. V mravenisku ho odovzdávajú iným robotnicam — plerergate, ktoré ho ukladajú vo svojom brušku ako v živom medovom súdku. Bruško je veľkosti hrachu. Spomínané jedince žijú vo zvláštnych podzemných komorach. Tu ich bruško slúži ako rezervoár medu, zásob potravy, ktorú prijímajú v nepriaznivých životných podmienkach obyčajne robotnice. V Strednej Amerike ich pre sladký obsah hojne zbierajú a pečené slúžia ako vyberaná pochúťka.

Ján Drdul

Podzemná „medová komora“ juhoamerického mravca medonosa z rodu Myrmecocystus so zavesenými živými „súdkami“

NEDECA

ZOFIA BOGACZYKOVÁ
(Verona režisérka súboru)

ZOFIA PITONIACKOVÁ
(Mariška)

HELENA KUZIELOVÁ
(Záhorová)

JOZEF KUZIEL
(Záhora)

HELENA BANKOSZOVÁ
(Mazanka)

Martinskej súboru a Martinského Teatru
zaviedajú časťnica
Martinského Teatru
ochotníckyj divadelnýj
súbor. M. B. B.

Tento rok už po druhý raz boli naše umelecké súbory v Martine, v Matici slovenskej. Tak v prvom prípade (súbor piesní a tancov zo Spiša a Oravy), ako aj v druhom (dva ochotnícke divadelné súbory z Podvika na Orave a Nedece zo Spiša) sa čo najlepšie predstavili širokej slovenskej a zahraničnej verejnosti. Týmto tvrdením nijako nechcem zastierať ešte existujúce nedostatky, ktoré odborníci hneď zbadajú kym priemerní diváci si ich hádam nevšimnú. No jednako celkové hodnotenie (pozri recenzie hostiteľov) je kladné. To znamená, že naše umelecké skupiny predvadzajúce základnú činnosť Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, boli dobrými vyslancami v dvojitom zmysle: vyslancami svojho národného cítenia, no tým aj

najhmatateľnejším argumentom z oblasti národnostnej politiky PRL.

Našiel sa správny kľúč do sezamu spolupráce susedných, bratských krajín v oblasti národnostnej otázky. V budúcnosti historici budú vari uvažovať a dohadovať sa, ako k tomu došlo práve teraz. Bol to len dôsledok federalizácie ČSSR? Nemyslím. Nielen to. Lebo napríklad naša česká národnostná menšina organizovaná v tej istej KSCaS závislivo sleduje martinskú iniciatívu a čaka niečo podobné; vedť isto má dobré umelecké a divadelné súbory.

Nazdávam sa teda, že dobré tohoročné výsledky na poli kontaktov so slovenskou národnostnou menšinou v Poľsku vyplývajú zo správnej politiky uskutočňovanej správnymi ľuďmi na správnych miestach. Budí, čo chápam, že leninská národnostná politika môže sa realizovať iba v praxi a to vo všetkých oblastiach, v celej svojej zložitosti a rozmanitosti.

Takéto úvahy sa samy natískajú a u každého, kto prichádza do styku s národnostnou problematikou, rodia optimizmus.

Nechcel by som, aby ma niekto rozumel opačne, že prvejmi skraňujem skutočnosť alebo niekoho kritizujem. To nie je účelom týchto poznamok zrodenej z martinských úvah. Ich účelom je predložiť návrh, ktorý v blízkej budúcnosti mal byť realizovaný. Predsa je pravdou, že kultúry národností

nosných menšína sa musia neustále prenikať s kultúrou starej vlasti, čo je práve realizované, ale aj — a toto povážujem za nesmierne dôležité — s kultúrou národa, v hraniciach ktorého žije a pôsobí menšina. Iba takéto dvojskenné prenikanie obháti obidve strany a vytvori nové hodnoty. A ak je tomu tak — potvrdila to socialistická prax — potom treba celkom ináč hľadiť na celú situáciu kultúrnej politiky Spoločnosti.

Viem, že súbory z Podvika a Nedece, ako aj spojený súbor piesní a tancov z Oravy a Spiša, ktoré tohto roku hosťovali v Martine, v MS, vyjadrujú len časť aktuálneho stavu, ako aj možnosti. Práve preto vznikli vhodné podmienky, aby ÚV KSCaS v Poľsku vázne pouvažoval o perspektívach tohto svojho kultúrneho hnutia v najbližšej budúcnosti. Súbory žiaľ a budú vždy žiaľ na celú menšinu v oblasti všetkých krajanovských iniciatív. Jedná sa však aj o to, aby sa súbory (a teda aj celá organizácia KSCaS) dali širšie poznáť. Aj v Poľsku! Aby sa tomu nevyhýbali, ale ani neobmedzovali iba na okres či vojvodstvo. Je to tak isto potrebné, ako výstupy na Slovensku alebo inde v cudzine.

Takéto všeobecné návrhy sa mi natískajú v súvislosti s našimi tohoročnými výstupami na podujatiach MS v Martine.

Marian Kaškiewicz

Z VÝSTUPENIA SÚBORU Z NEDECE.

JAN MILANIAK
(Imrich)

STANISLAW NIEMIEC
(Borový)

Slovenské divadlo v Poľsku

V prvých dňoch októbra bola v okrese Nový Targ v Poľsku prehliadka slovenských ochotníckych súborov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Zúčastnili sa jej 4 súbory, dva z nich uvidíme dnes večer tu v Martine na Memoriáli ÚSODU pod súborným názvom Večer Ferka Urbánka, pretože oba čerpajú z tejto inšpirácie, „večnej“ najmä na našej dedine, (ak za večnosť môžeme považovať storočie.) Na našom festivale sa však môžeme stretnúť skoro so všetkými účastníkmi spomínanej prehliadky, pretože členovia všetkých súborov sa dostali na Memoriál ÚSODU, ako jeho účastníci v podobe návštěvníkov. Je to prvé väčšie stretnutie Slovenska a Slovákov žijúcich v bratských priestoroch susedného Poľska.

Slovenskí ochotníci v Poľsku tvoria svoje divadelné predstavenia vo veľmi obľažných podmienkach. Nemajú také javiská, ani vybavenie ako naši, ale zato toľko chuti, že to vzbudzuje obdiv. Divadlo je pre nich formou spoločenského zblížovania i prejavovania sa slovenčinou. Okrem toho, že reprezentujú záujmovú tvorbu našich krajanov, sú zároveň aj predstaviteľmi dedinského divadla, pretože všetky ostatné zúčastnené súbory sú z miest. Preto v týchto predstaveniach nájdeme veľa styčných plôch s ponímaním divadelného prejavu na našich dedinách. Vážime si ich účasť u nás a tešíme sa i na ďalšie stretnutia.

(Z Festivalového denníka č. 6, 23.X.1969.)

Z festivalového denníka

Režisérkami dvoch Urbánkových hier, ktoré uvidíme dnes večer v podaní slovenských súborov z Poľska sú Hermína Kovalíková, rolníčka a Zofia Bogačíková, zdravotná sestra. Požiadali sme ich o krátke rozhovory.

— Paní Kovalíková, v akých podmienkach nacvičuje váš súbor?

Raz v týždni — v nedeľu poobede sa schádzame v jednej izbičke. Schádzať sa častejšie nám nedovoľuje práca na gazdovstve či vo fabrike v Nowom Targu. Chvalabohu, už 5 rokov máme elektriku. Dovtedy sme hrávali i nacvičovali pri petrolejových lampách.

— Co vás vedie k tejto ušľachtilej práci?

Aby som pravdu povedala — záujem mladých. Chodia za mnou, reku, tetku, nacvičte s nami divadlo. A ja to robím rada, hoci po celotýždennej práci by mi aj chvíľka oddychu dobre padla. A hlavne ma teší, že slovenčina u nás nezaniká. Možno, že aj túto našu divadelnú činnosť tomu pomáha. Nadšenie mladých je veľké, zvlášť, keď sa dozvedia, že by sme mohli ísť niekde na zájazd. Vtedy by nacvičovali aj každý deň.

— A čo by ste potrebovali zlepšiť v tejto práci?

Predovšetkým by sme potrebovali dobrú mestnosť kde by sme mohli hrávať, lebo do takého kúтика, v ktorom hrávame sa nezmetia všetci záujemci. Ale vydržia tam, hoci sa aj riadne spotia.

— A čo by ste chceli povedať na záver?

Pozdravujeme všetky slovenské sestry a bratov. Veľmi sme sa na stretnutie tešili. Chceli sme hlavne poznáť Maticu slovenskú, lebo doteraz sme si vôbec nevedeli predstaviť, čo to vlastne je. Cítime sa tu naozaj doma.

— Paní Bogačíková, aké máte pocity pred dnešným vystúpením v Martine?

ANTONI BOGACZYK
(Floro)

JÓZEFKA BOGACZYKOVÁ
(Johanka)

EDWARD PRYLINSKI
(Mišo)

KAROL BÁK
(Ondro)

EUGENIUSZ BOSAK
(Brezovský)

BOLESŁAW PRYLINSKI
(Adam)

GENOWEFA BOSAKOVÁ
(Horaková)

MARIA GRYBACZOVÁ
(Tereza, Mišova žena)

ANIELA BACHULOVÁ
(Eva)

EMILIA KOVALIKOVÁ
(Zuzka)

GENOWEFA PRYLINSKA
(Beta)

WŁADYSLAW KOZIANA
(Imro)

HERMINA KOWALIKOVÁ

PODVLK

festivalový denník

PÍSALI O NÁS

Sme veľmi vzrušení. Doteraz sme vystupovali len po malých dedinkách v Poľsku, v takomto meste sme ešte nehrali. Niektorí majú aj trém, ale dúfame, že všetko dobre dopadne. Pre mňa samotnú je vystúpenie v Martine veľkým zadosťčinením za doterajšiu prácu v ochotníckom divadle.

— Co by ste chceli odkázať na záver?

Pozdravujem všetkých Slovákov, najmä našich susedov na Spiši. Tešíme sa, že takéto stretnutia sa budú opakovať častejšie. Vždy rádi príde na Slovensko a tak isto zasa vás radi uvítame u nás.

(Z Festivalového denníka č. 6 23.X.1969)

Večer Ferka Urbánka

Ferko Urbánek napísal svoju rozsiahlu dramatickou tvorbou určitú kapitolu slovenskej divadelnej história, ktorá nie je bez významu. Diskusie o tom, či hrať, alebo nehrať jeho hry, majú už svoju tradíciu a ich uzávery, často dobovo podmieňované, sa pohybovali od zásadného odporu cez vlažnú liahostajnosť až k nekritickému a v svojej nekritičnosti nie celkom užitočnému prijímaniu. Ak súhlasíme s tým, aby naše dedinské súbory siahali po Urbánkových hráčach, musíme si byť zároveň vedomí problémov, ktoré z inscenovania Urbánka vyvstávajú. V tomto zmysle boli predstavenia slovenských súborov z Poľska názorným príkladom jedného možného smeru i v spôsobe insceničného prístupu. Bolo evidentné, že publikum predstavenia zaujali, čo sa prejavilo spontánnou reakciou a my si môžeme položiť otážku, čo túto spontánnosť vytvorilo, to bolo najväčším kladom oboch predstavení. Odpoveď je prostá i keď vieme, že dopracoval sa k takému výsledku nie je nijako jednoduché. So ťa oboch predstavení — jedného dejstva Pytliakové ženy a Kamenného chodníčka bola úprimnosť, čistota ľudského cítenia a rýdzosť odovzdania tohto zážitku svojmu bližnému v hľadisku. Ak hovoríme o pramene, o podstate divadla, o jadre divadla ako o vzťahu herca — diváka, tak sme sa s ňou stretli. Prostý človek vystúpil na javisko, aby obohatiac postavu svojím vlastným zážitkom a svojou vlastnou povahou odovzdal bez zvyšku, povedali by sme so srdcom na člani, seba i postavu svojmu partnerovi v hľadisku. Aby sa nijako od neho neoddelil, nevystaval si bariéru jazykovou normou, hovoril jazykom, akým rozpráva jeho okolie. Žil sebou, i svojou postavou. životom plným temperamentným, smutným i veselým a v divadelnej sále vzniklo spojenie až posvätné svojou nefalšovanosťou.

Luboš Vajdička

(Z Festivalového denníka č. 8. 24.X.1969.)

Po predstaveniach

Pani MARIA URSYN — metodička a inštruktorka slovenských ochotníckych divadelných súborov v Poľsku:

— Pani Mária, položíme Vám viac otázok naráz: Ako sa Vám pracuje so slovenskými súbormi v Poľsku, aké máte ďalšie plány a zámera a ako by ste zhodnotili doterajší priebeh tohto podujatia?

Pracujem v štyroch oblastiach — v dvoch na Orave a v dvoch na Spiši. Práca ma veľmi teší, pretože všade nachádzam veľa talentoványch a hlavne pre ušľachtile vec zapálených ľudí, hoci pracujú v skromných podmienkach. Pozvanie a účasť na tomto podujatí boli pre súbory a ich členov nečakane radostným prekvapením, ale zároveň doteraz najväčším oceňením ich tvorivej práce. Plány do budúcnosti máme veľmi bohaté. Nazdávam sa, že po účasti a vystúpení v Martine, nadšenie súborov vzrástie ešte viac. Tento zájazd určite ovplyvní veľmi priaznivo ich ďalšiu činnosť.

Organizácia i umelecká úroveň podujatia je vynikajúca. Všade sa stretávame s veľkou pozornosťou.

(...) Elena Kuželová, rolníčka, predstaviteľka ženy gazdu Záhoru z hry Pytliaková žena:

— Aké ste mali počas včerajšieho predstavenia pocity?

Ako by som vám to povedala...? Prosto, mali sme pocit, že sme doma, medzi svojimi a podľa toho sme sa aj cítili.

— Co Vás vedie k práci v divadelnom súbore?

Snažíme sa aj týmto spôsobom ukázať, že Slováci v Poľsku žijú a majú svoju kultúru. Veľmi nám pomáha to, že sme zdržené v Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Edo Prylinski — predstaviteľ Miša z hry Kamenný chodníček:

— Pán Edo, vy ste ako stvorený pre postavy dedinských vtipkárov a komikov. Ako sa Vám hralo včera, keď obecenstvo Vaše vystúpy často i prerušovalo nadšeným potleskom?

Ked obecenstvo takto živo reaguje, hrá sa mi najlepšie. Ked nereaguje, hrá sa horšie, je to namáhavé a nespôsobuje to takú radosť.

— Obsadzujú Vás režiséri niekedy aj do väčších postáv?

Nie. Obyčajne hrávam komické postavy. Pred touto hrou sme hrali Kuba, no a tam som ho hral. V dohľadnom čase by sme túto hru chceli opäť naciobiť, lebo sa všade veľmi páčila.

Účastníci školenia

ochotníckych režisériov hodnotili inividuálne výkony hercov z dvoch včerajších predstavení. Výsledok je takýto:

PTYTLIAKOVÁ ŽENA:

1. Pytliak — A. Bogačík — 15 hlasov
2. Verona — Ž. Bogačíková — 13 hlasov
3. Podskalský — J. Kužel — 1 hlas

KAMENNÝ CHODNÍČEK

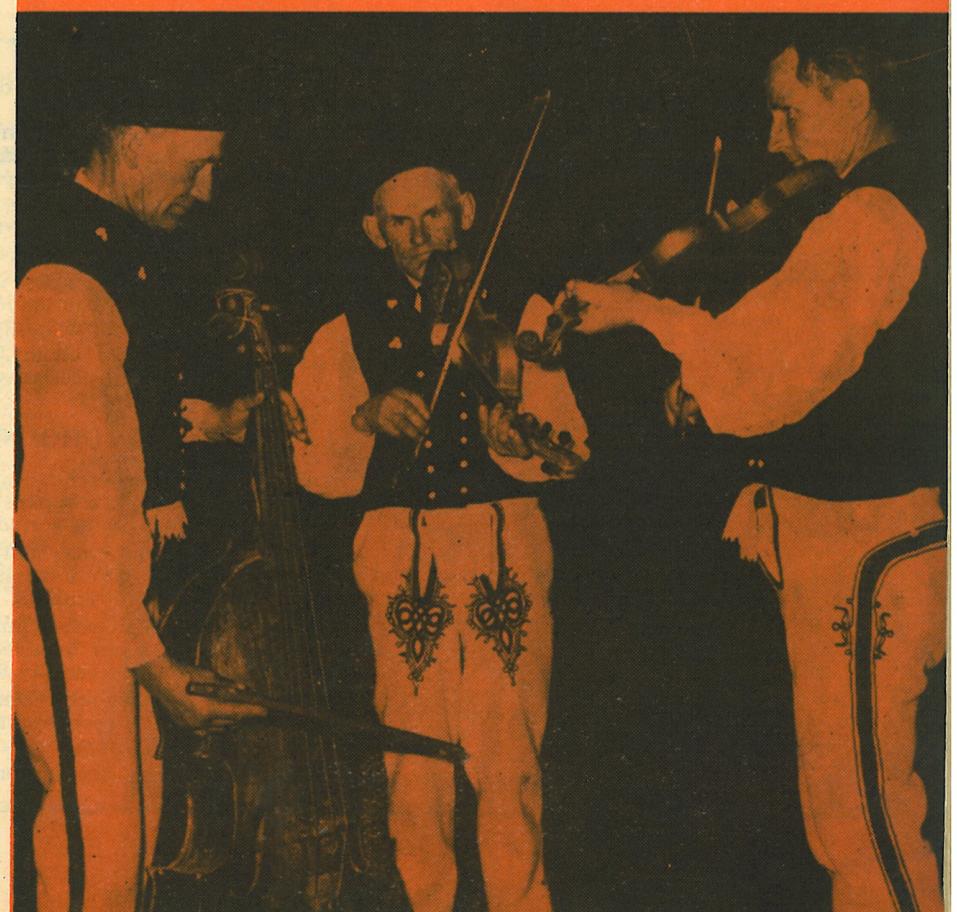
1. Mišo — E. Prylinski — 19 hlasov
2. Tereza — M. Gribáčová — 14 hlasov
3. Gazda Brezovský — E. Bosák — 13 hlasov
4. Eva — A. Bachulová — 2 hlasys

(Z Festivalového denníka č. 8 24.X.1969).

Snímky: M. KASKIEWICZ
(POKRAČOVANIE NA STR. 10)

VYSTUPEJÚ SÚBOR Z PODVLK

PREJAV DR. P. VONGREJA

ÚRADUJÚCEHO SPRÁVCA MS OTVÁRAJÚCI

DIVADELNÝ FESTIVAL

Už dávno vieme, a dobre je to tak, že najväčším zmyslom existencie človeka je — neosť sám. Že tak či onak je mu údelom hľadať dych či slovo toho druhého, objavovať a šrafovať súradnice svojich spolučudí, aby tak nachádzal v nich seba, svoje poslanie a aby tak v akejsi novej teórii relativity ľudskej života našiel oné iné súradné sústavy svojej i ľudskej existencie. Len v tomto poňati sa naplnuje to známe Gorkého, len takto môže znieť hrdo pojem: človek. V takejto úpenlivej snahe ísť nad individuálny priestor života, vo vypätej túžbe „len byť, a nebyť sám“ je vlastne zakotvená tá sympa-

HOLD OCHOTNÍCTVU

Dr. P. Vongrej

Spoločná snímka našich účastníkov divadelného festivalu v Martine

ticky náklazlivá ľudska vlastnosť, ktorej sa dalo meno — estetický cit, túžba po kráse.

V rôznosti umeleckých príležitostí a žánrov sa rôzne riešili i riešia aj tieto prejavy ľudskej praváste, od prvotnopočípnych zápasov a holú existenciu v mágii boja s prírodnými silami až po neskôr naplnenie viacrozmersného zmyslu človečej existencie. Od prvých neumelých výtvarných prajavov v skalách pravekých jaskyň, cez zakladná, i popevky až po rozvoj civilizácie v masových médiach tlače, rozhlasu či televízie. Ale vždy ten umelecký žánrer, ktorý najviac zaspoločenstvoval človeka, bol spojený s dialógom, s dramatickým nervom, s učením tak nazývaným katalektickým, neúplným tvarom umenia, ktorý nevyhnutne potrebuje dopovedanie v citovej aparature vnímateľa.

tradícii kultúrnych slávností práve tu. Veď martin-ské génium loci sa tak stávalo genius natio. Tento dotyk histórie je i dnes medzi nami a v nás. Spojený je s krásnou tradíciou divadelného ochotníctva, s tradíciou, ktorá zaväzuje ale nezvázuje to nové, s tou obdivuhodnou ochotou i nadšením, s obeťou pre iných. Spojený je s menom ustanovizne, ktorá koreňami dotýka vznikov slovenskej histórie, aby sa korunami rozkošateného stromu prejavovala i za kvitá v dnešku a objímala ho.

Matičná legendárna jednota tvorcov a priaznivcov slovenskej kultúry sa najmä v divadelnom ochotníctve zjavovala a zjavuje najviditeľnejšie a najvýraznejšie.

Historické sondy tohto matičného celoslovenského úsilia vyjadrujú úctyhodné čísla jeho tradícií — 83.

krajanov z Poľska a uvádzame divadelné súbory Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, keď ich všetkých srdečne prijíname v našom stredie, v meste Matici slovenskej, nemôžeme Vás neuviesť do situácie, v akej tvoria ochotnícke divadlo naši vzácní hostia, v akom prostredí a z akých fažkostí a zápasov sa rodí každé predstavenie, z ktorých dnes uvidíme dve. Večer sme nazvali Urbánkovým, lebo zhodou okolností vyšli na prehliadku v okrese Nové Targ začiatkom tohto mesiaca ako najpodnetnejšie práve tieto predstavenia. Uvidíme toho starého Urbánka v inakom, nesentimentálnom, tvrdšom i do komičnosti posunutom prejave. Iste

sa obe hry Ferka Urbánka budú v mnomu lišiť od zámerov i výsledkov súčasných snáh divadelných ochotníkov v Československu. Iste v nich najdeme akoby zamrznutý dokument o divadelnom podaní spred 30-tich rokov u nás, ale aj tak môžeme v ňom objavíť vypo-ved súčasných ľudí, ktorí takto osobnostne cítia divadelných prejav a robia ho celou svoju náturou, celým svojim životom. A to v podmienkach nie vždy tak priateľských, ako je napr. tátó sála a toto javisko.

Preto im možno dnes bude aj chýbať malíčký priestor ich scén, bez osvetlenia reflektormi, neraz i bez scény. Ich krásny zápas o zvládnutie postav horú-

cou láskou v zimných sála nemožno neocenit. Nacvičujú po nocach a schádzajú sa na skúsky zo vzdialenosť dešiatok kilometrov, aby aj v kuchyniach, domácnostiach, sústredení obetavými režisérmi, ktorých pôvodné povolanie je rolníctvo, zdravotníctvo a pod. uvádzali slovenské slovo, v ktorom znie polština, oravské a spišské nárečia v neopakovateľnom stretnutí i v zápase o zvládnutie spisovnej sloveniny. Preto Vás prosím, aby ste takto prijimali ich výsledky ako spôsob ich sebavyjadrenia, hľadanie spojiv človeka k človeku.

Drahým hostom želáme, aby sa im dobre hralo a Vám — prítomným prajeme ďalší príjemný zážitok.

DR. M. VLNOVÁ
VED. PRAC. MS

SLOVO PRED
VYSTÚPENÍM
NAŠICH SÚBOROV

VÄŽENÍ PRÍTOMNÍ,
ked tu dnes, v tejto sále Domu kultúry, na 43. Memoriáli ÚSODU úprimne a radostne vitané všetkých prítomných

(DOKONČENIE ZO STR. 5.)

je vám práve šťastie, pomoc vplyvnych osôb a priazeň druhého pohľavia. Ak sa začína na hlavovej čiare, znamená to šťastie nadobudnuté vlastnou snahou, šíkownosťou.

Ak začína od srdcovej čiary, je to zabezpeka oneskoreného šťastia, niekedy sobáša, prichadzajúceho neskoro, ale zato šťastne. A samozrejme, aj po kojnú starobu.

ĎALŠIE ZNAMY ŠŤASTIA VO VAŠICH RUKÁCH SÚ:

Hviezda, kríž, trojuholník, štvorec, kruh, trojzubec.

Hviezda

Veľké množstvo hviezdíčiek vo vašej ruke znamená, že ste bytosť poznamenaná osudem pre vás výživu život, bohatý na rôzne príhody.

Hviezda na vrchu Jupitera: náhly úspech súvisiaci s účasťou vplyvnych osôb.

Na vrchu Merkúra: dosiahnutie cieľa na zvolenej ceste. Tento znak je zvlášť dobrým znamením pre študentov, vedcov a obchodníkov.

Na vrchu Mesiaca: upresnenie vašich vrodených vlastností.

Na čiare hlavovej (najmä na hlavovej čiare

vpravo alebo dvihajúcej sa k maličku): hojnosc peňazi.

Na vrchu Slnka: bohatstvo a sláva jednak vďaka vlastným zásluhám a jednak vďaka osobám s vami dobre zmlýtajúcich.

KRÍZ

Pozdĺž čiary šťastia veští zlepšenie vo vašom živote, často spojené so zmenou pobytu.

Na vrchu Jupitera oznamuje skvelý sobáš.

Pod vrchom Jupitera určuje obdivuhodnú a prospěšnú prezieravosť.

TROJUHOLNÍK

Na vrchu Jupitera znamená zmysel pre organizačnú schopnosť a diplomáciu. Získate úspech v politike a v riadiacej činnosti.

Na vrchu Saturna znamená prenikavú inteligenciu, ktorá by sa mala prednoste zamierať na oblasť výskumu.

Na vrchu Slnka nachádza sa často v rukách filmových herečiek, slávnych ľudí a znamená vynikajúci verejný úspech.

Na vrchu Merkúra prezrádza umenie vplývať na ľudí vysokopostavených, ktorí vám môžu pomôcť k postupu.

Na vrchu Venuše predpovedá skvelý sobáš.

kultúrne slávnosti, 43. divadelný festival o memoriál Ústredia slovenských ochotníckych divadiel. Súčasné rozmery tohto matičného úsilia, pevne zakotveného a vyrastajúceho z týchto neobyčajných tradícií, sú tiež vefavrvane a vefarozmerné. Veď orientovať vyše statisícu matičného členstva vo vyše 600 miestnych matičných odboroch na Slovensku i v Čechách práve na takúto umeleckozájmovú činnosť, na prejavy prekonávajúce dobrovoľnosť kultúrnu pasivitu, na demokratické stretnutia tvorcov i priaznivcov kultúry — to je poslanie skutočne módne a vhodné meno ustanovizne, ktorú si už po tretíkrát v rozpätí prevratného storočia vyslovil z brutálneho zrazenia tento národ! Práve v takýchto prejavoch kultúry a kultúrnosti, umenia i umeleckého precínia bola a je pôda neoraná, na ktorej národnokultúrne pracovala a pracuje Matka.

Ešte včera, či predvčerom sa mohlo zdať, že toto úsilie je vlastne v dnešnej premodernizovanej dobe anachronizmom, ešte včera sa mohla vyslovíť téza o tzv. národnom romantizme v pejoratívnom chápnaní a hanení, ale dnes práve cez matičnú umeleckozájmovú činnosť, práve aj cez divadelné ochotníctvo možno povedať bez hany: treba nám stále veľa toho národného romantizmu, veľa toho štúrovského nadšenia, bez ktorého by nebolo ani matičného úsilia a možno ani národného hýbania. Treba nám toho a takého kultúrneho spolčovania i vzájomného stretania, treba nám v spolupráci s inými inštitúciami skutočne tak po štúrovsky „rozhýbať sa“, lebo hrozba osamotenia, odcudzenia sa bež spoločnosti, visí v tejto modernej dobe veľmi obrazne i doslovne, hrozivo a výstražne. Treba nám stále, dennodenne i nočnečne hľadať rým na najcennejšiu ľudskej myšlienku: „človek človeku...“ Treba nám cez tento kultúrnu priestor zasiahať aj mladé generácie a vyviesť ich zo skoro typických generáčnych kríz, treba prekonáť v nich dlho donucovaný národný nihilizmus novým národným nadšením, z ktorého bude vyrastať i nadnárodné, ľudske a všeľudske.

Kultúrne podujatie, ktoré teraz otvárame, je jednou z takých možností. Veď na tejto historickej martinskéj pôde slovenského národa dnes za všetkých usporiadateľov aj za všetkých vás prítomných srdečne vitané nie iba najlepšie ochotnícke súbory zo Slovenska, Prievidze, Revúcej a Martina, ale vitané a tešíme sa na umelecké stretnutia so súbormi Slovákov z Poľska, z Nedeca i Podvylka, a rovnako srdečne vitané aj bratislavský český súbor z Jaromière. Nech teda tento večer i tie štyri nasledujúce v obnovenom divadelnom festivale vyznejú dôstojne ako hold ochotníctvu, hold kultúrnej ochotnosti v rozdávaní a prijímaní darov, ktoré môže človek sabe, človek človeku a človek svojim spoľuťom dať len cez ten nádherný opar ľudskeho citu, ktorý sa od nepamäti volá — umenie.

cou láskou v zimných sála nemožno neocenit. Nacvičujú po nocach a schádzajú sa na skúsky zo vzdialenosť dešiatok kilometrov, aby aj v kuchyniach, domácnostiach, sústredení obetavými režisérmi, ktorých pôvodné povolanie je rolníctvo, zdravotníctvo a pod. uvádzali slovenské slovo, v ktorom znie polština, oravské a spišské nárečia v neopakovateľnom stretnutí i v zápase o zvládnutie spisovnej sloveniny. Preto Vás prosím, aby ste takto prijimali ich výsledky ako spôsob ich sebavyjadrenia, hľadanie spojiv človeka k človeku.

Drahým hostom želáme, aby sa im dobre hralo a Vám — prítomným prajeme ďalší príjemný zážitok.

ŠTVOREC

Je zmysel ochrany a nesie so sebou šťastie.

Na čiare srdcovej alebo na vrchu Venuše vás ochraňuje proti nebezpečenstvu a nešťastnému citovému spojeniu.

Na hlavovej čiare vás ochraňuje od všetkých nervových depresií alebo od zranení na hlave.

Na vrchu Jupitera chráni vaše nádeje.

Na vrchu Saturna alebo na čiare šťastia vás ochraňuje pred starostami o peniaze alebo pred obavami o povolanie — zamestnanie.

Na čiare Slnka odvracia zlé jazyky škodoradostných.

Na vrchu Mesiaca zabezpečuje ochranu cestovateľa proti nehodám na zemi, mori a vo vzduchu.

KRUH

S týmto znakom sa stretávame zriedkavo. Keď sa objaví, tak sa skladá hlavne z malých čiarok a je zriedkakedy úplný. To je škoda!

Lebo umiestnený na vrchu Jupitera slubuje vám výnimočný úspech.

Umiestnený na vrchu Slnka — slávu.

TROJZUBEC

Taktiež zriedkavý prípad a výnimočne úplný. Toho už nie je natoľko škoda, lebo je znakom paranovačnosti nad inými, povýšenosť a bohatstva.

ZELOV

Dne 27. září 1969 se konala slavnost spojená s pojmenováním všeobecně vzdělávacího lycea v Zelově jménem Ludwika Waryńskiego. Byla odhalena památní deska s portrétem L. Waryńskiego a nápisem: „Liceum Ogólnokształcące imienia Ludwika Waryńskiego w Zelowie.“

Ředitel zelovských Závodů bavlnářského průmyslu ing. Stanisław Kasza předal lyceu školní prapor, který tyto závody pořídily.

Od roku 1952 má město Zelov také ulici Ludwika Waryńskiego, v níž se nachází kino s širokoúhlým promítacím plátnem.

Wacław Luściński

Z ORGANIZAČNEHO ŽIVOTA KSČaS PRED VOL'BAMI DO NAŠICH MIESTNYCH SKUPÍN

Bližia sa voľby do miestnych skupín našej Spoločnosti, a preto by som pri tejto príležitosti chcel povedať niekoľko slov o práci MS v Kacvine.

Musíme sebakriticky priznať, že práca našej miestnej skupiny nie vždy bola taká, aká by mala byť, veru nemôžeme byť celkom spokojní.

Ako vieme, každá miestna skupina má svoju kluboviu, v ktorej by sa mala sústredovať organizačná a kultúrna práca našich krajanov. Lenže naše klubovne nie sú vybavené tak, ako by sme si to želali. Niekoľko chýba aj to najnutnejšie zariadenie, stoly a stoličky. Je pravda, že nedávno ÚV KSČaS určil istú kvótu na nákup toho najpotrebnnejšieho, ale to nie je všetko. Domnievam sa, že klubovne by mal pravidelné štvrfročné, prípadne aj mesačné, navštěvoval obvodný instruktor, ktorý by viedol kultúrnu činnosť. Ďalej by sme radi videli, keby sa v každej klubovni aspoň raz v mesiaci premietal nejaký film, ved' aj to je kultúrna činnosť.

Spomíнал som už veľa raz a myslím to zdôrazniť aj dnes, že každá miestna skupina by sa mala postarať a vyvinúť úsilie, aby sa slovenčina vyučovala na každej dedinke obývanej slovenskou národnostnou menšinou, aby naše deti vedeli, že ich materinský jazyk je slovenčina. Preto bolo by žiaduce, aby tento bod bol v budúcnosti novozvolenými orgánmi KSČaS nielen správne chápány, ale aj realizovaný. Myslím, že okresné osvetové orgány majú prostriedky, aby financovali doškoľovanie pedagógov, aby správne ovládali a vyučovali slovenčinu. V niektorých obciach je zaistený dostatočný počet žiakov na vyučovanie slovenčiny, ale pravdepodobne nie sú odborné sily, a preto sa slovenčina nevyučuje. Takéto otázky sa musia riešiť v súhlase s požiadavkami našej menšiny.

A. P.

TRIBŠ-KREMPACHY

Obyvatelia Tribša si v rámci svojpomocných prác vybudovali nové stredisko na výkup dobytka. Celková hodnota prác činila asi 120 000 zl.

Tento objekt slávnostne odovzdali do prevádzky 14. októbra t.r.

Slávnosti sa zúčastnili: súdr. Lech, tajomník OV PZRS, s. Body podpredseda PONV, s. Nowak — riaditeľ oddelenia pre výkup PONV v Nowom Targu, s. Drygiel — člen výboru PZGS, s. Niedojadko — zástupca mäsierskych závodov zo Zakopaného, zástupcovia miestnych výborov a obecného družstva z Krempach.

Zhromaždených privítal s. Findura, člen výboru miestneho urbáru. Potom sa ujal slova s. Lech. Nasledovalo tradičné prestrihnutie stuhy a odovzdanie objektu obecnému družstvu Roľnícka svojpomoc z Krempach.

Pobočka GS v Krempachoch, hoci má pomerne malý terén, rozširuje svoju činnosť budovaním nových obchodov, skladov a iných objektov. Tak napríklad v rokoch 1958 — 59 vybudovali skladisko pre stavenecké materiály v hodnote asi 400 000 zl a zrekonštruovali dva obchodné domy v hodnote asi 200 000 zl. Roku 1964 vybudovali stredisko pre výkup dobytka v Krempachoch. Roku 1965 odovzdali do užívania novovybudovaný obchod v Novej Belej v hodnote asi 190 000 zl., r. 1966 bol vybudovaly obchod v Durštine, r. 1967 odovzdali do prevádzky miestnosť pre sklárské služby obyvateľstvu, r. 1968 vystavali skladky pre umelé hnojivá a tento rok d'alší objekt v Tribši.

Obyvatelia našich obcí aktívne pomáhali v prácach na výstavbe a rekonštrukcii všetkých týchto objektov, lebo chápali, že to je v ich vlastnom záujme.

KACVIN:

NIEDOSTATOK

UMELÝCH HNOJÍV

Ako vieme, celá tlač písala o znížení cien na umelé hnojivá v mesiacoch august, september, október. V tomto období si roľníci mohli nakúpiť potrebné množstvo umelých hnojív v skladoch GS. Avšak v skade GS v Kacvine bol predaj umelých hnojív v týchto mesiacoch priam katastrofálny. Niekoľkokrát som bol v skade GS a mali tam len močovinu a liadok — nič viac. Draselné a dusikaté hnojivá sme mohli aj so sviečkou hľadať, aj tak by sme nenašli. Veru si myslím, že cesty umelých hnojív k našim roľníkom sú čudné. V našej obci, v Kacvini, sa už roky opakuje tá istá situácia. V novinách čítame, že tišický ton umelých hnojív leží v skladoch alebo priamo v továrnach. Naši roľníci si minulý rok kúpili viac ako 250 ton umelých hnojív, ale kde? V GS Krościenko, GS Bukowina, GS Krempachy atď., 30 až 50 km vzdialé od našej obce.

Toto sa opakuje rok čo rok a myslím si, že by tak nemuselo byť. Len trocha dobrej vôle a všetko by sa dalo spraviť. Nás roľnícky krúžok urobil oznam roľníkov a súpis potrebných umelých hnojív a odosielal do GS v Nižných Lapšach. Vraj sú fažkosti s dopravou. Možno je to aj pravda, ale to nič nemení na veci, že umelé hnojivá nemáme a bez nich nemôžeme myslieť na vyššie hektárové výnosy.

MECHANIZÁCIA

Dovoľte, aby som sa Vám úvodom predstavil. Som roľník a obhospodarujem 5 ha, z čoho asi 2,30 ha ornej pôdy. Už je tomu asi rok, čo som písal o fažkostach, ktoré má roľnícky krúžok s kúpou traktora. Podnes roľnícky krúžok v Kacvine traktor nemá. Prečo? Ved' roľnícky krúžok v Kacvine má skoro 200 členov, a dá sa povedať, že každý roľník, čo gazduje, je členom

krúžku. Som členom výboru roľníckeho krúžku v našej obci a môžem povedať, že už niekoľko rokov na každej výročnej schôdzi, na ktorej sú aj predstaviteľia okresu, je otázka kúpy traktora na programe. Minulý rok na výročnej schôdzi predstaviteľ Okresného zväzu roľníckych krúžkov nám povedal, že schôdza je vhodnou príležitosťou, aby sme odhlasovali uznesenie o jeho kúpe, čo sme aj hned urobili a zápisnicu sme poslali na okres ešte v marci t.r. Odvtedy sme sa niekoľkokrát obracali so žiadosťou na okres a iné nadriadené orgány, ale záležitosť sa akosi nehýbe z miesta.

Ako vieme, naša dedinka je po komasácii pôdy, a tak teda máme všetky predpoklady na to, aby sme naše polia obrábali strojmi.

Na konte FRP máme peknú sumu, okrúhle 700 000 zlôtých. Veru tak je to, peniaze ležia, a my traktor stále nemáme. Susedné obce na Spiši, aj inde, v ktorých sú roľnícke krúžky, už všetky majú traktory, len naša dedina ho doposiaľ nemá.

Vieme však, že dnes je komasácia prvoradou záležitosťou v našom Nowotarskom okrese. Je veľmi žiaduce, aby sa naše rozdrobené a rozkuskované chudobné roľnícke krúžky spojili do väčších celkov aby sme na nich mohli lepšie gazonovať a mať aj lepšiu úrodu.

Dúfame, že konečne okres i Okresný zväz roľníckych krúžkov nájdzie pre nás pochopenie a vyrieši celú záležitosť v krátkom čase k spokojnosti členov nášho roľníckeho krúžku v Kacvini.

Anton Pivovarčík

MALIAR Z POPRADU

Mišo Trembáč už od mladosti prejavoval napriemernú tvorivú citlivosť, ktorá sa prejavovala v kresbe a akvareloch venovaných predovšetkým architektúre, interiérom pamätníkových stavieb a Tatranským krajinám. Tradícia mala taký silný vplyv na tvorbu Trembáča, že jej prvky sa podnes prejavujú v jeho tvorivosti, v technike, výzdobe, a v bohatstve foriem spojených s cirkevným umením.

V maliarstve sa M. Trembáč opäťto vynára s formálnymi problémami a svojím pomerom k tradícii. Do svojich obrazov zavádzaj kov, zlatu a purpur, prvky, ktoré donedávna, alebo ešte aj dnes, svedčia o prepychu. bohatstve, spojených s cirkevným umením.

Zvláštnym druhom tvorivosťi M. Trembáča je grafika. Je to najmä drevorytectvo. M. Trembáč vo svojej grafike zobrazuje ľudí počas práce, hlavne roľníkov, ženy v žatve a vidiecku prírody.

Sochárstvo M. Trembáča je tak trochu integrálnou časťou jeho maliarstva. Uniká do sveta formálnych riešení telese, alebo je to len konvenčný výraz pri zachovaní prirodzených vlastností kameňa alebo iného materiálu.

M. Trembáč má výbornú prípravu pre svoje povolanie, ktorú nadobudol na štúdiach výtvarného umenia v Bratislave a v Prahe. Tento rok bude oslavovať štyridsiate narodeniny a pätnásť rokov tvorivej práce.

Začiatkom budúceho roku uvidíme výstavu jeho prác v galérii Papilio v Nowom Targu. Počas svojho pobytu v Poľsku Mišo Trembáč sa stretne s krajanmi na Spiši a Orave. Porozpráva o svojom maliarstve a ľudovom umení na Slovensku v kultúrnych domoch na Podhale.

Leon Jończyk

ZABUDNUTÁ PAMIATKA?

Nedaleko Novej Belej, pri novej ceste, stojí starý kostolík obklopený starými smrekmi. V tomto kostolíku sa už nekonajú bohoslužby, ale pozornosť turistov upútava zaujímavá silueta a okolie. Vnútri, žiaľ, neprístupnom pre návštěvníkov, sú zaujímavé maľby a reliktie. Kostolík pravdepodobne dal vybudovať zakladateľ Novej Belej, maliarský kráľ Béla IV. alebo niekto z jeho potomkov. Alebo ho vari vybudovali na pamätku štedrého zakladateľa obce? V kostolíku sú aj pozostatky originálneho, starého organa, stará spovedelnica a

iné predmety, ktoré by iste zaujali historikov umenia a vojvodský pamätníkov úrad. Práve im adresujeme našu poznámku a snímky.

Marian Kaškiewicz

KIČORY

Aj keď za dverami máme tuhú zimu, predsa stojí za to, aby sme na snímkach zoznámili s deťmi z Kičor, ktoré

nekonajú bohoslužby, ale pomáhajú rodičom v práci, zúčastňujú sa na verejných práciach a sú členmi detských umelcovských súborov. Na snímke deťi nesú úrodu na tohodenných dožinkách.

POL'NOHOSPODÁRSKE OTÁZKY

Základným meradlom technického pokroku v poľnohospodárstve je jeho elektrifikácia, ako aj množstvo vody používanej na výrobné a konzumáčne účely.

Roku 1968 počet elektrifikovaných gazdovstiev v Poľsku prekročil 83%. Stupeň elektrifikácie tzv. mimopoľnohospodárskych objektov nachádzajúcich sa na vidieku (školy, zdravotné strediská, kultúrne domy, pošty, predajne atď.) je oveľa vyšší, lebo tieto objekty sa poväčšinou nachádzajú vo veľkých obciach. Státne majetky sú už elektrifikované na 100%.

Hlavnou úlohou ualozenou príslušným podnikom na najbližšie roky bude predovšetkým modernizácia elektrickej siete najmä tam, kde jej technický stav nedovoľuje pripojiť ďalších odberateľov, nedovoľuje využiť elektrickú energiu na výrobné účely na vidieku.

Nepriaznivo sa však vyvíja celkové zásobovanie vidieka a poľnohospodárstva vodou. Náteraz len asi 9% gazdovstiev využíva vodovody a 26 okresov trpí cíteľným nedostatkom vody.

V najbližších rokoch musia teda rásť investície týkajúce sa zásobovania vidieka vodou.

V období intenzívnej elektrifikácie vidieka vytvoril sa pomerne veľký výrobný potenciál, ktorý súčasne treba uvážene využiť a obhospodáriť. Práve preto Poľnohospodárske oddelenie ÚV dalo návrh na spojenie Združenia elektrifikácie poľnohospodárstva a Združenia pre zásobovanie vidieka vodou v jedno Združenie. Toto správne rozhodnutie je v súlade s uznesením druhého pléna ÚV našej strany.

Vieme však, že nestačí len budovať nové objekty slúžiacie poľnohospodárskej výrobe, ale aby tieto správne fungovali, je nutné ich konzervovať a v prípade poruchy rýchle odstraňovať závady.

Poľnohospodárstvo ustavične pocituje nedostatok služieb rôzneho druhu, o.i. služieb spojených s opravami elektrotechnických zariadení, ako aj vodovodov.

DOBRÁ INICIATÍVA NA VIDIEKU

Požiadavkám v tomto smere vyšlo v ústrety bývalé Združenie elektrifikácie poľnohospodárstva a nové zlúčené Združenie tieto služby značne rozšíri.

Základnou organizačnou jednotkou sú okresné stanice poľnohospodárskych služieb, ktoré zamestnávajú zatiaľ málo početné skupiny montérov. Priemerná ročná hodnota služieb jednej stanice sa roku 1968 pohybovala vo výške asi 1,6 mln zl — predpokladaná výška služieb jednej stanice má sa zvýšiť na 3 mln zl. Tieto stanice poľnohospodárskych služieb majú vlastné sídla a sklady poväčšine v okresných mestách alebo nedaleko nich. Roku 1969 je už v prevádzke 194 staníc poľnohospodárských služieb.

podárskych služieb pre elektro a vodoúdržbu, z čoho 92 prípadá na novostavby vybudované na základe jednotnej typizovanej dokumentácie. Vo výstavbe je ďalších 70 objektov. Stavebné náklady jednej stanice činia asi 900.000 zl, pričom sa najmä pri výstavbe skladov používajú hotové panely, ktoré vyrábajú vidiecké družstevné stavebné podniky pre zásobovanie a odbyt.

Popri údržbe elektrickej siete a vodovodov na vidieku v roku 1968, poľnohospodárske služby od roku 1969 budú aj telefónne linky pre vidieckych abonentov a niektoré, čo majú možnosť zamestnávať odborníkov, dokonca robia garančné opravy zariadení pre odber elektrickej energie a mimogarančné opravy pre vidieckych odberateľov.

O potrebe a význame tejto iniciatívy svedčí aj fakt, že už roku 1968 hodnota poľnohospodárskych služieb v tejto oblasti dosiahla viac ako 400 mln zl. Poľnohospodárske služby svoju činnosťou zahrňujú teraz asi 80% štátnych majetkov a 790 obcí. Väčšina údržbárskych prác sa týkala elektrických inštalácií a hromozvodov. Roku 1970 sa tieto služby značne rozšíria a budú zahrňovať aj údržbu zariadení zásobujúcich vidieky a poľnohospodárstvo vodou.

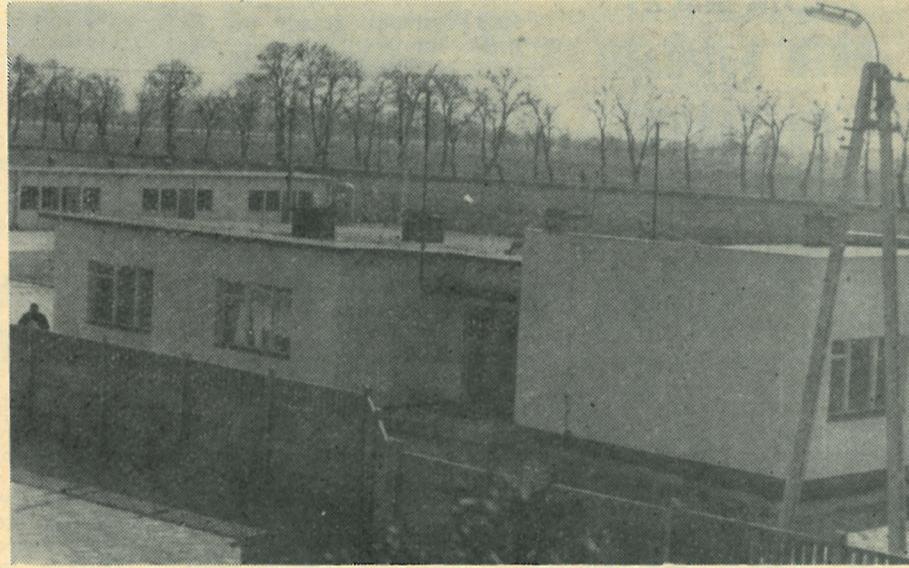
Ako každá činnosť aj táto najmä preto, že ju iba nedávno zaviedli, vyžaduje starostlivosť a pomoc straničkých orgánov, no najmä výborov pre poľnohospodárske otázky pri vojvodských a okresných výboroch strany.

D. P.

Na poľnohospodárskej výstave v Jablonke vzorný roľník — chovateľ dobytka rozpráva Czeslawovi Domagalovi, prvemu tajomníkovi VV PZRS v Krakove o svojej krave, ktorá dáva rekordné množstvo mlieka
(Snímka: L. Mlynarczyk)

Nová stanica služieb poľnohospodárstvu pre elektro-vodné práce v okrese Grudziądz
(Snímka: D. Perun)

ROL'NÍCKY KALENDÁR

JANUÁR — LEDEN

Eadolú škrupinu, ktorá sa tvorí na snehu môsime ničiť pomocou brán alebo vypustením zvierat na pole, keďže je nebezpečná pre oziminy. Hnoj využávame na roľu a ukladáme ho do pevných kopečkov s vyravnanými okrajmi. Ak sme ovocné stromy nebieili v decembri, musíme to urobiť v januári. Voľný čas zasa využijeme na to, aby sme si opravili ohrady pastvin a pripravili žrde na sušenie sena.

V zime musíme venovať mimoriadnu pozornosť krmieniu oviec najmä preto, že v tomto období máme v stáde kotné ovce. Týmto ovciám a tým čo krmia mláďatá, ako aj ročným ovciám musíme dávať najlepšie krmivá. Ovce napájame denne, po prvom krmení dávame im nie veľmi studenú studnovú vodu. Pre ovce je najskôdlivejšie vlnko a zlý vzduch v maštali, zato lepšie znášajú nízkú teplotu. Kone by sme mali každý deň na určitý čas vyviesť na čerstvý vzduch. Ak kone nepracujú mimo gazdovstva, môžeme im obmedziť krmovinové dávky.

V januári väčšina kráv sa už oteliťa. Nesmieme zabúdať na výdatné krmenie otelených kráv. Musíme tiež mimoriadne dbať o správny odchov teliečiek.

Starostlivosť o odchov dobréj kravy alebo bujaka musí sa začať hneď po otelení. Hneď po otelení by sme mali teľa prestavať do zvláštnej miestnosti, do kôlne alebo vyhradeného miesta v stodole alebo dokonca len do provizórnej búdky. Dôležité je však, aby miestnosť bola suchá (dobré vystlatá) a zabezpečila teľa pred prievalom. Ak teľa prestavujeme do studenej miestnosti v zimnom období, musíme tak urobiť hneď po otelení, aby si nevyklo na tepliejsie podmienky v maštali. Ak teľa necháme v maštali, nenechávame ho pri krave, ale v dobrej ohrade. Odličenie teľa od kravy nám dovoľuje správne dávkovať mlieko a chrániť teľa pred nákažou tuberkulózou alebo brucelózou.

Veľký vplyv na zdravie a na ďalší rozvoj teľa má napájanie mliekom, ktoré krava dáva po otelení. Toto mlieko obsahuje imunné látky a pôsobí ako jemné preháňadlo. Prvý deň po otelení dávame teľa 5 až 6 litrov mlieka, druhý deň 5 až 7 litrov,

tretí deň 7 až 9,5 litra. Teľatu dávame mlieko prvé dni šesťkrát denne, a potom päťkrát v rovnomených časových odstupoch, každý deň v tom istom čase. Mlieko musíme podávať hneď po vydelení. V druhom týždni života teľa napájame štyri razy denne a tretí týždeň tri razy denne.

V druhom týždni môžeme začať teľa napájať odstredeným mliekom, ktoré podávame namiesto plnotučeného. Odstredené mlieko sa môže dávať len prevarené alebo úplne kyslé.

Aby sme znížili náklady na chov a krmenie teľa, môžeme používať preparát pod názvom BOWITAN, ktorým môžeme nahradíť časť mlieka. Početné pokusy, ktoré vykonali a v praxi vyskúšali výskumné ústavy, dokázali, že teliatka, ktoré okrem mlieka dostávajú Bowitan dobre príberajú na váhe, sú zdravé a pritom náklady na chov sú oveľa nižšie v porovnaní s nákladmi pri krmení výlučne mliekom.

V tretom týždni začíname teľa zvykať na seno a plnohodnotné krmivá. Najvhodnejšie je seno z motylíkových rastlín kosené pred kvitnutím a zvezené po daždi. Dvojmesačné teľa spotrebuje asi pol kila sena denne, trojmesačné 1 kg. Prvým plnohodnotným krmivom by mal byť šrotovaný oves, lisovaný oves alebo hrubé pšeničné otruby. Po niekoľkých týždňoch dávame teľciam hodnotnú miešanku „C“.

Ked' teľce sú štvortýždňové, začíname im dávať šfravnaté krmivá. Najvhodnejšia je mrkvka, keďže obsahuje veľa cukru a vitamínov. Namiesto mrkvky môžeme dávať aj repu. Dávky okopanín postupne zvyšujeme tak, aby trojmesačné teľa denne spotrebovalo 2 až 2,5 kg. Mrkvu alebo repu musíme dobré umýť a posekať skôr ako ich dáme teľa.

Trojmesačné teľa môžeme začať kŕmiť dobrou silážou. V období, keď znižujeme denné dávky mlieka, nesmieme zabúdať nápať teľa vodou. Vodu dávame po krmení senom. Všetky zmeny v spôsobe krmenia teliat musíme vykonávať postupne.

Teľatá musia mať zaistený pohyb a hygienické podmienky v maštali. Dôležité je aj každodenné čistenie srsti teliat.

S. D.

NOVINKY • SKÚSENOSTI

KRÍZENIE PŠENICE SO ŽITOM

Už dlhší čas vedci sa usilujú vypestovať taký druh obilia, ktorý by bol podobný žitu, pokiaľ ide o požiadavky na pôdu, no čo sa týka úrody, hodnoty a iných vlastností malo by mať charakter pšenice. Je to pre nás dôležité najmä preto, že v Poľsku sú poväčšine lahlé a neprilis úrodné pôdy.

Práve pred niekoľkými rokmi maďarský vedec Arpád Kiss vypestoval pšenici kríznenú so žitom. Toto obilie sa už dnes pestuje v Maďarsku v širokom meradle. Hektárový výnos je skoro taky ako hektárový výnos pšenice. Minulý rok vzorky tohto zrna dovezli do Poľska. Niekoľko výskumných semenárskych staníc robí pokusy, aby toto obilie prispôsobili našim klimatickym podmienkam. Ide predovšetkým o to, aby sa zistili vlastnosti obilia ako: veľkosť úrody, akú potrebuje pôdu, odolnosť voči mrazu, škodcom a chorobám, ako aj to, aká bude kvalita múky. Ak pokusy dopadnú dobre, budú môcť krízene obilia zaviesť v masovej produkcii.

ELEKTRICKÝ PRÚD PRI DOZRIEVANÍ OVOCIA

V Poľnohospodárskom inštitúte v Kišineve sa robili pokusy s paradajkami. Ponad hriadky paradijak pustili elektrický prúd. Takto sa začastila výmena látok. Padadajky sa nemenili celé týždne. Tako bolo možné ľubovoľne predrižovať obdobie zberu ovocia. Podobné pokusy sa robili s ovocnými stromami. Aby zrelé ovocie bolo čo najdlhšie na strome a neprezrelo, pripelnilo na kmeň stromu záporný pól elektrickej energie a na najvyššiu halúz kladný pól. Takto vzniklo elektrické pole. Proces výmeny látok sa aj v tomto prípade zadržal. Ovocie mohlo zostať na stromoch až do prvých mrazov.

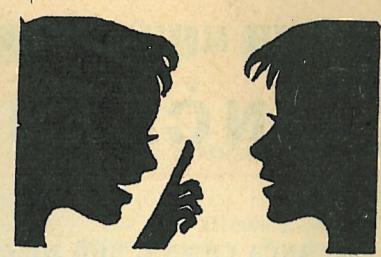

PLETENINY

sú stredobodom pozornosti módy. Nosíme jerseyové svetre, nohavice, pulóvre, blúzy „pollo“, košeľové šaty, šatové sukne a šaty pripomínajúce predĺžený sveter, dokonca aj kabáty. Úplnou novinkou sú šaty nad kolená, ktoré nosíme k nohavičiam, celok z hodvábneho jerseyu.

Veľmi moderné sú pulóvre s vysokým rolovaným golierom, saty s kapucňou a pančuškové nohavičky, ktoré vidíte na snímke sú veľmi moderný a praktický kompletom.

Hlava skrytá vo veľkom golieri (moderné sú dierky v klopni) a malá čiapka priliehajúca k hlave a k tomu pulóver s rolovaným golierom, ktorý nahradí šál — sú moderným oblečením na zimu.

JEDNA DRUHEJ RIEKLA

Ked' si tak prezeráme súčasnú módu, môžeme dôjsť k správnemu záveru, že pre túto módu dĺžka nie je najdôležitejšia, lebo moderné sú rôzne dĺžky a každá z nás si môže zvoliť takú, čo najlepšie pristane jej postave. No línia modernej postavy je len jedna: štíhlá a úzka. Zriedkavosťou je línia rozšírená na celej dĺžke alebo rozšírená len od pasa dolu tzv. kruhové sukne.

Tým z vás, čo nie sú najštíhlejšie, chceme poradiť, na čo by mali dbať, keď si budú kupovať látky a šif šaty, aby boli moderné a súčasne nezdôrazňovali nie veľmi dobrú postavu, priširoké ramená. Volba nie je najjednoduchšia. Musíte teda:

★ vyberať veľmi starostlivo strih, aby zostihloval postavu;

★ správne voliť farbu; nezabudajte, že tmavé farby zostihľujú, kým svetlé rozširujú;

★ vyvarovať sa kontrastov. Nech sú to skôr zblížené farby, napríklad: tmavobéžová a hrdzavá, gaštanová a hnédá. Alebo: modrá, belasá, námornícka modrá;

★ nohavice s dlhou, do polovice stehna siahajúcou blúzou (tmavšou ako nohavice), tunikou alebo úzkym kabátom zostihľujú a zakrývajú priekrúhlé miesta.

NA ZAMYSLENIE

★ Kto chce mať šťastné diefa — mal by sám vedieť šťastne žiť.

★ Materinskú lásku sa dietačtu nedá nahradíť.

★ Otec je pre deti vzorom celým svojim životom nielen párom hodín cez deň.

★ Výchova dietata má byť skôr podnetom k dobrým činom než trestaním omylov.

★ Diefa sa nestane čestným zo dňa na deň — musí sa to postupne učiť.

★ Nás vplyv na staršie deti bude tým menší, čím menej sme v nich vedeli prebudíť túžbu po sebavýchove.

ENCYKLOPÉDIA NAOPAK ČÍZE

ČO CEZ VIANOCE NEMÁTE ROBIT

ALKOHOLOM smäť hasiť — to nepomôže. Najlepší je horúci čaj. A vôbec pozor s alkoholom! Najrôznejšie koktaily, groggy a ovocné šťavy sú oveľa chutnejšie a lacnejšie.

CEZ celé sviatky sedieť doma — na únavu po vyčerpavajúcej duševnej a fyzickej práci najlepším liekom je prechádzka na čerstvom vzduchu. Ak bude sneh, hraj sa s deťmi, lyžuj alebo korčuli.

DLHO na návštive sedieť — nechajte, nech si ľudia odpočinú.

EVE dávať spoločný darček na meniny a Vianoce — prečo majú byť vždy ukrivené, len preto, lebo meniny oslavujú na Štvrtý deň? Pre Adamov to neplatí.

FRFLANÍM dobrú vianočnú náladu kazit — napomínanie ako: nestriasať popol za guč, daj ruky z vrecka, učeš sa poriadne, ako sa len môžeš toľko česat, prečo si sa tak namaľovala — len znervozujú protivníka, no jakživ nevyvolávajú žiadúci účinok.

HRIECHY manželovi — vyčítat — aj on musí mať vianočný odpočinok.

VŠETKÝM NAŠIM ČITATELKÁM,

DOPISOVATEĽKAM

A ICH RODINÁM ŽELÁME VESELE VIANOCE

A ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK

JEST príliš mastné jedlá a príliš veľa — to už nie sú tie časy, keď si beztrestne zjedol plný tanier kapusty. Nechaj to mladším.

KVAPKY proti boleniu žalúdku zabudnúť kúpiť — ješ predsa viac ako normálne. Preto keď fa začne bolieť žalúdok, vypí 25 kvapiek žaludočného horkého (Kropel Inoziemcove) s vodou.

LAKTE klásf na stôl — pri stole buďde málo miesta a budeš vyzerat nepekné. Ani v spoločnosti ľudí, ktorým celkom nezáleží na spoločenskej výchove, to nerobíme.

MOKRÉ nohy mať — chrípka, nádcha, prechladnutie celkom isté! Ak ti topánky premoknú, len čo prídeš domov alebo na návštenu, daj ich dolu, obuj si teplé papuče, vypí horúci čaj alebo varené víno a k tomu už tabletku aspirínu.

NOZOM rybu jesť — je pravda, že to sú staré spoločenské pravidlá, všade na svete sa k rybe používajú zvláštny nôž-lopatka, ale u nás ich nemáme. Preto si k rybe zober druhú vidličku alebo kúskok pečiva.

POSLEDNÉ peniaze vydať na Vianoce — čaká ťa ešte týždeň do výplaty a už piaty deň po Vianociach sa môže stať, že nebudeš môcť jesť to, čo ostalo po sviatkoch.

RUŠIŤ pokoj susedov — pravidlo, podľa ktorého môžeme doma robiť, čo sa nám páči, často sa obráti proti nám.

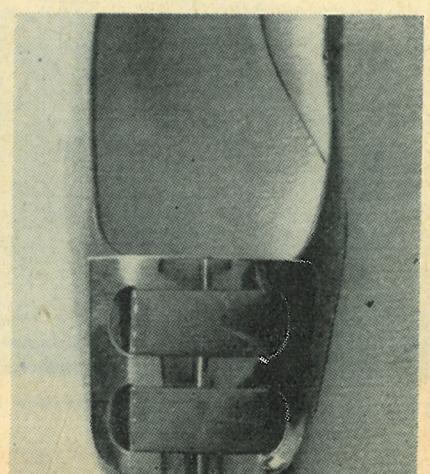
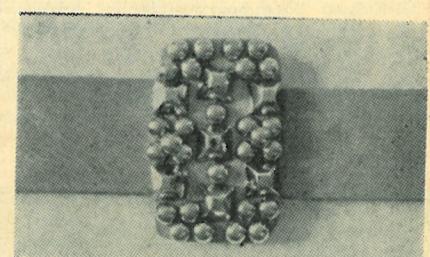
STROMČEK postaviť pri záclone — príchod hasičov celkom istý. Cez Vianoce aj tak majú plné ruky práce. Stromček postavte na priestrané miesto, ak nemáte elektrické sviečky, obyčajné sviečky umiestnite daleko od ozdob a „anjelských vlasov“.

VODU po rybe piť — aj ľudové porekadlo vratí: „Neipi vodu po rybe, po kapuste vino, nemiluj vydatú, keď sú dievčatá“.

ZANEDBÁVAŤ knihy — keď celý týždeň pracuješ, veľmi ťažko si nájdeš chvíliku na čítanie. A je to najlepšie odpočinok okrem prechádzky.

ZIVOT si nepredplatiť na budúci rok — budeš mať pokazené sviatky.

Pre odpoludňajšie príležitosti a na fašiangový večer sú moderné čierne a lesklé látky. K šatám sa hodia topánky na pohodlnom, pomerne širokom opätku. Skutočným šlágrom sú šperky z tridsiatych rokov, najmä naušnice, náhrdelníky a spony do opaskov, ktoré nosíme len voľne pod pásom.

TEXTY SLOVENSKÝCH ĽUDOVÝCH PIESNÍ

ANČA ČIERNA

ANČA ČIERNA, BUĎ MI VERNÁ,
KTO BY TEBA NEMILOVAL, BOL BY ŠELMA
KTO BY TEBA NEMILOVAL, BOL BY ŠELMA
TAKÉHO NIET ŠUHAJÍČKA,
ČO BY NECHCEĽ POLUBOVAŤ TVOJE LÍČKA
ČO BY NECHCEĽ POLUBOVAŤ TVOJE LÍČKA

SENZAČNÁ KOVBOYKA...

BUFFALO BILL

...UŽ V JANUÁRI

O PRIMITÍVNEJ HUDBE

Čo sme sa v škole učili o živote našich predkov v dávnej minulosti? Ludia sa živia plodmi a poľovníctvom. Nie je to však ľahký život, pretože každý krok je spojený s obavami, prečudovitých javov. Primitívny človek si ich nevedel vysvetliť a kľaňal sa im ako božstvám. Blesk, oheň, voda, slnko a mesiac mu môžu pomáhať alebo ho môžu ničiť. Samozrejme, chce si ich získať a uctieva ich. Svoje žiadosti božstvám nemôže ale prednášať slovami ľudskej reči a preto sa prihovára hudbou. Pri zatmení slnka protestuje spevavými výkrikmi dovtedy, kým sa znova neobjaví. Podobný spev volá do boja s

nepriateľským kmeňom, alebo na lov. Tieto piesne sú najvzácnejším majetkom kmeňa. Ukrývajú múdrost celých generácií, preto sa udržujú vo veľkej tajnosti. Nesmú ich prezraditi, účinok by sa zoslabil alebo stratil. Preto niektoré piesne poznajú len zasvätení a tento zákon je taký prísný, že porušenie sa trestá smrťou.

Nikde tu nezaznie pieseň len tak pre potešenie. Ani známe melódie sa nemôžu spievať bez priamej potreby. Hudba má presne určené miesto: ak kmeň tiahne do boja alebo na lov, nemôže sa zaobistiť bez obradov so spevom: lov a či boj by bol neúspešný. V naivnej predstave vkladajú rozehnutia o svojich osudoch do rúk nadprirodzených sil a všetky prosby vkladajú do hudby.

**VESELÉ VIANOCE A
PRÍJEMNÉ PRÁZDNINY!**

I — **LAHKÝ:** Z figúry umiestnej celkom hore bol vystrihnutý kúsok, ktorý musíte vyhradať medzi kúskami očislovanými od 1 do 6.

II. — **O NIEČO TAZSI:** Len jeden kúsok z horevzerejnených očislovaných od 1 do

8 môžete umiestniť v rohu veľkej kresby celkom hore. Ktorý?

III. — **NIE LAHKÝ:** Zásada tohto testu je taká istá len kresba je komplikovannejšia. Ktorý z očislovaných kúskov, ak logický

pouvažujete, môžete umiestniť na mieste vystrihnutom vo veľkej kresbe?

IV. — **TAŽKÝ:** Zásada je taká istá, ale logické poradie tažieš k ustáleniu. Ktorý z očislovaných kúskov musíte, podľa lo-

gického poradia, umiestniť na vystrihnutom mieste vo veľkej kresbe celkom hore?

Rozlúštenie v budúcom čísle. Správne odpovede zaslané do 10.I.1970 odmeníme knihami.

MĽADÝM • MĽADŠÍM • NAJMLADŠÍM

DĚTI, POČUVÁJTE!

Krčah zlata

DNES SME PRE VÁS PRIPRAVILI
ROZPRÁVKU

Kedysi žil veľmi chudobný sedliak. Nemal ani voly, ktorími by pooral svoje políčko. Preto dal svoju roľu súsedovi do prenájmu.

Ako sused preorával pole, narazil pluhom na čosi tvrdé. Podišiel bližšie a uvidel krčah plný rýdzeho zlata.

— Ha, čo je to tu! Na, vezmi si poklad a bud' šťastný. Veď som ho našiel na twojom poličku.

— To zas nie, — bránil sa sedliak. Zlato mne nepatrí. Dal som ti zem do prenájmu, ty ju obrábaš, a všetko, čo je v zemi, patrí tebe.

Chvíľu sa takto dohovárali a ani sedliak ani sused nechceli si vziať a prisvojiť poklad.

Dopočul sa o tom kráľ a až mu oči od šťastia zažiarili: „Krčah našli v mojej krajinе, teda aj poklad patrí iba mne“. Ryčalo sa pobral na pole, aby poklad uvidel na vlastné oči. No len čo kráľ odokryl

krčah, miesto zlata sa vytrčili tri hadie hlavy. Kráľ sa prelakol a zobrajal nohy na plecia. Potom prikázal zakryť krčah a odniesť ho sedliakovi, aby ten krčah otvoril. Sedliak nerozmýšľal, odokryl krčah a znovu sa pred ním objavilo zlato. Túto záhadu nik nevedel vysvetliť.

Kráľ dal povolať všetkých mudrovcov z krajin, aby mu to vysvetlili. Najstarší predstúpil pred kráľa a povedal:

— Milostivý kráľ, nehnevaj sa na nás. Lenže tento krčah so zlatom patrí sedliakom za ich usilovnosť a poctivosť. Keď prišli na pole, našli tam zlato. To je ich pláca za poctivú robotu. No keď si ty prišiel na pole a chcel si im šťastie ukradnúť, našiel si miesto zlata hady. Tak si bol potrestaný za svoje lakovstvo.

Kráľ sa zamyslel a potom prikázal odniesť krčah chudobným sedliakom.

Obidvaja sedliaci si poklad poctivo rozdelili a boli šťastní.

—vkg—

OBESENEC

Inšpektora Wernera zavolali do rezidencie bohatého podnikateľa, bývalého gangstra Raga. Zastihol tam seržanta Fitta, ktorý ho zaviedol do parku. Vôkol bolo všade vidieť stopy po nedávnej garden party: poháriky, tanierne od zákuškov, ktorých boli plné stolíky, zvyšky bufetu v malom altánku. Trávnik bol pošliapaný tanečníkmi. Obaja policisti prešli cez túto časť parku a dostali sa do dosť zanedbaného okolia. Cestou seržant Fitt rozprával:

— Počas zábavy Rags opustil náhle spoločnosť — s akým úmyslom, to sa ukázalo neskôr. Hodil povraz na haluz a hlavu vložil do slúčky... Výsledok uvidíte hned.

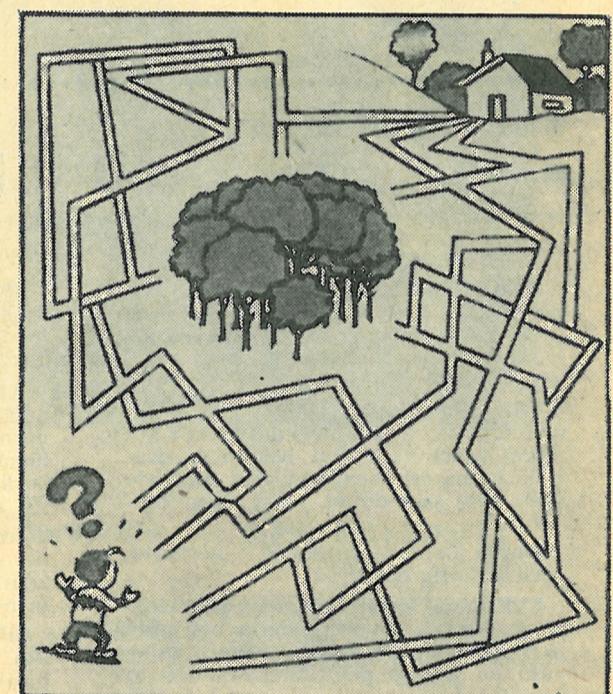
Rozprávajúc došli až k rozvetvenému dubu. Tam stali dve debničky od fliaš, jedna na druhej. Ragsovo telo sa Tahko kolísalo. Inšpektor videl vytreštené oči mŕtveho, elegantný smoking a blyštiace sa lakovky. Preskúmal pestované Ragsové ruky ktoré v minulosti narobili toľko „spinavej práce.“

V tej chvíli sa k policistom pripojil „Čierny Mike“, starý priateľ mŕtveho, ktorého prezývku mu vyniesli jeho dlhé kučeravé vlasys.

— Rags neboli anjel, s tým sa stotožňujem, — začal Mike. — Ale je ho škoda. Mal finančné ťažkosti, nevedel sa z toho dostať, tak spáchal radšej samovraždu. O jeho stratách dobre viem, niektoré obchody sme mali spoločné. Je mi ho ľuto!

— Mike, viete, že Rags nespáchal samovraždu? Ja už to viem, — znala odpoveď inšpektora Wernera.

Prečo tak tvrdil?

UHÁDNITE,
KTOROU CESTOU PRÍDE CHLAPČEK
DOMOV BEZ PREKÁŽKY?

TEST PRE VIANOČNÉ VEČERY

I — **LAHKÝ:** Z figúry umiestnej celkom hore bol vystrihnutý kúsok, ktorý musíte vyhradať medzi kúskami očislovanými od 1 do 6.

II. — **O NIEČO TAZSI:** Len jeden kúsok z horevzerejnených očislovaných od 1 do

8 môžete umiestniť v rohu veľkej kresby celkom hore. Ktorý?

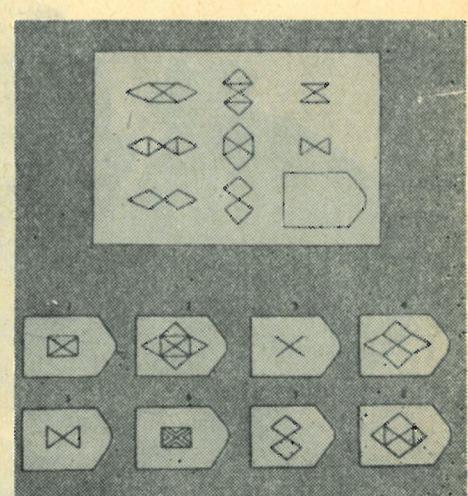
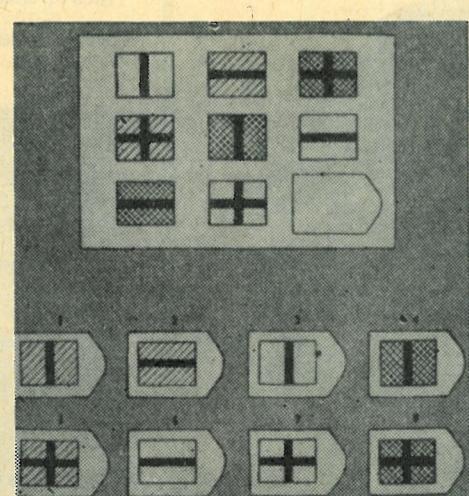
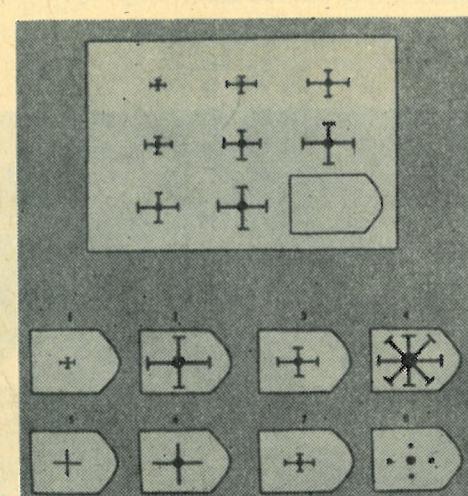
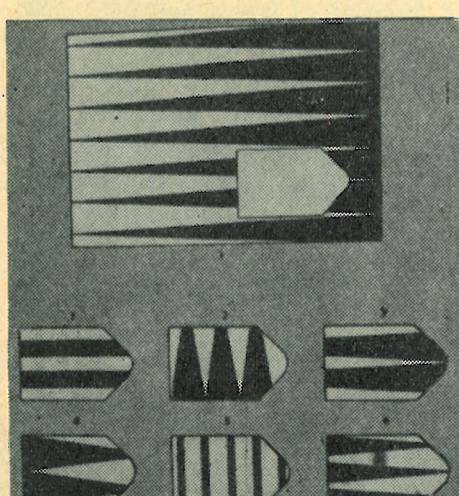
III. — **NIE LAHKÝ:** Zásada tohto testu je taká istá len kresba je komplikovannejšia. Ktorý z očislovaných kúskov, ak logický

pouvažujete, môžete umiestniť na mieste vystrihnutom vo veľkej kresbe?

IV. — **TAŽKÝ:** Zásada je taká istá, ale logické poradie tažieš k ustáleniu. Ktorý z očislovaných kúskov musíte, podľa lo-

gického poradia, umiestniť na vystrihnutom mieste vo veľkej kresbe celkom hore?

Rozlúštenie v budúcom čísle. Správne odpovede zaslané do 10.I.1970 odmeníme knihami.

KALENDÁR

DECEMBER – PROSINEC

1	PONDELOK Natalia vých. sl. 7.22 záp. sl. 15.28 vých. m. 22.37 záp. m. 12.16
2	UTOROK Paulína
3	STREDA František
4	STVRTOK Barbora
5	PIATOK Krispín
6	SOBOTA Mikuláš
7	NEDEĽA Ambróz
8	PONDELOK Mária
9	UTOROK Valéria
10	STREDA Júlia
11	STVRTOK Daniela
12	PIATOK Alexander
13	SOBOTA Lucia
14	NEDEĽA Izidor
15	PONDELOK Celina
16	vých. sl. 7.38 záp. sl. 15.24 vých. m. 11.38 záp. m. 23.15
17	UTOROK Albín
18	STREDA Lazár
19	STVRTOK Rufus
20	PIATOK Urbán
21	SOBOTA Dominik
22	NEDEĽA Tomáš
23	PONDELOK Zenon
24	UTOROK Viktória
25	STREDA Adam a Eva
26	STVRTOK I. sv. vian.
27	PIATOK II. sv. vian.
28	SOBOTA Ján
29	NEDEĽA Anton
30	PONDELOK Tomáš
31	UTOROK Eugen
	STREDA Silvester

JANUÁR – LEDEN

1. STVRTOK Nový rok
2. PIATOK Makar
3. SOBOTA Danuta
4. NEDEĽA Eugén
5. PONDELOK Eduard
6. UTOROK Baltazár
7. STREDA Julián
8. STVRTOK Severin
9. PIATOK Marcelína
10. SOBOTA Ján
11. NEDEĽA Matilda
12. PONDELOK Benádič
13. UTOROK Veronika
14. STREDA Felix
15. STVRTOK Pavol

SNÁR

VERÍTE SNOMU NIE? ANI MY NEVERIME.
ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEKY
POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA
PREDSUDOK NASICH BABÍČEK. KONECNE
VED JE TO IBA ZÁBAVA:

Vianočný stromček — šťastný rodinný život
Vianočný dárček obdržat — si obľúbený Vnuč — neočakávaná radosť
Vodá studená — štásie — vidieť vriet — mäš veľký temperament
— rozliat — mýliš sa v niečom — kálna — prekážky
— potopíš sa v nej — budeš utlačovaný — brodit sa v nej — zachrániš sa z nebezpečia — kúpat sa v nej — očistiš sa z podozrenia — studenú pit — zdravie — teplú pit — nemoc — popališ sa horúcou — pre nepozornosť utriš skodu — chodit po nej — zvládneš všetky prekážky — svätána — zdravie — počut vriet — budeš ohováraný — vidieť ako sa v nej kúpu ľin — zmieríš sa s nepriateľmi — Zajaca vidieť — rýchlo siahni po svoje štásie — streliat — malá nehoda počas cestovania ješ — rozchod s priateľom — vidieť ako stojí — spokojnosť — prejst ho — najdeš štásie a kľud — Zuby faloso mat — zažíjš sklamanie — nechat si trhat — prerušíš styky s nepriateľom — nechat si opraviť — usporiadaš svoje záležnosti — vidieť vypadávať — neštasticie, smrt v rodine — čistiť — namáhaš se pre iných — dostávať — budeš mat istotu v spornej záležnosti — pekné čisté mat — zdravé deti — zlaté — bohatstvo — Zito na poli vidieť — požehnanie, úspech — mlátiť vidieť — úspešne ukončíš prácu — kosit vidieť — maš vyhľadky na úspech — zvážat vidieť — požehnanie a zdravie — viazať vidieť — nemoc — siat vidieť — môžeš dôfud v štastnú budúcnosť — Žitne klasy trhat — budeš mat výhru — Žitný chlieb jest — klebety — Žitna farba — zlost — Žralok — budeš mať veľa práce — Zobráčka — budeš pozvaný na slávnosť

RADY • PORADŇA • RADY • PORADŇA • RADY

RYBA NA MODRO

Rozpočet pre 4 osoby: 600 g ryby (kapor), 2 mrkvky, petržlen, ksk zeleru, 10 zrniek čierneho korenia, 1 bobkový list, štava z dvoch citrónov, kôra z 1/4 citróna, 60 g masla, 2 dl smotany, 2 žltky, soľ.

Očisteného kapra umyjeme a pokrájame na porcie. Do vriacej slanej vody dáme očistenú, pokrájanú zeleninu, čierne korenie, bobkový list, citrónovú kôru a varime. Keď je zelenina mäkká, pridáme citrónovú šťavu alebo 1 lyžicu octu, rybu a povarime asi 5 minút. Potom rybu pozorne vyberieme na misu a polejeme roztopeným maslom. Zeleninu pretrieme cez sito, pridáme do nej 2 dl sladkej smotany a so žltkami dobré vymiesame.

Podávame so zemiakovou kašou.

RYBACIE KARBONÁTKY

Rozpočet pre 4 osoby: 600 g rybacieho mäsa, 4 žemle,

mlieko, 1 malá cibuľa, mleté čierne korenie, soľ, 1 vajce, 2 žltky, syr alebo majonéza, strúhanka, olej na vyprážanie.

Uvarené alebo udusené rybacie mäso zbavíme kostí, pridáme zomleté, v mlieku namočené žemle, postrúhanú cibuľu, korenie, soľ, vajce a žltky. Všetko dobre premiešame a na doštičke vysypame strúhankou formujeme karbonátky, ktoré na oleji vyprážame. Vyprážené poukladáme na misu a ešte horúce posypeme postrúhaným syrom alebo polejeme teplou majonézou.

Podávame so zemiakovou kašou a šalátom.

PEČENÁ PLNENÁ HUS ALEBO KAČICA

Mladú hus alebo kačicu umyjeme, osolíme, naplníme plnkou, otvor zašijeme, dáme na pekáč, pridáme trochu masti, podliejeme horúcou vodou a pečieme. Počas pečenia hus stále podlievame, aby sa nevysušila. Keď pečieme staršiu hus, nenaplníme ju ale dovnútra dáme dve-tri jablká.

Zemľová plinka: 9 — 10 žemľí pokrájame, navlhčíme mliekom, pridáme na masti a cibulkou oprážené posekané vnútornosti, 2 vajcia, mleté čierne korenie, majorán, soľ a posekanú

petržlenovú vňať. Plinka musí byť vlažná.

Pecenú hus alebo kačicu podávame s pokrájanou plinkou a opráženými zemiakmi. Zo zelenin podávame uhorkový šalát, dusenú bielu alebo červenú kapustu.

DOBOŠOVÁ TORTA

6 vajec, 120 g práškového cukru, 120 g hladkej múky. Plinka: 180 g masla, 160 g práškového cukru, 2 dl mlieka, 1 lyžica cukru, 30 g kakaa, 1 balíček vanilkového cukru, 2 žltky, mandlie.

Žltky vymiešame s cukrom do spnenia, pridáme z bielkov ušľahaný tuhý sneh, múku a zláhka premiešame. Tortovú formu vymastíme, do 1/6 nalejeme cesto a v horúcej rúre rýchlo upečieme. Upečené dáme na dosku posýpanú práškovým cukrom. Takto z cesta upečieme 6 tenkých plátkov, ktoré necháme vychladnúť. Jeden plátek polejeme karamelovou polevou, keď začína chladnúť, nožom nakrojime diely a necháme vychladnúť. Ostatné plátky potrieme krémom, pokladieme na seba a navrh dámé plátk s karamelovou polevou. Boky torty zahladíme krémom a aj okraje a stred torty ozdobíme krémem.

Žemľová plinka: 9 — 10 žemľí pokrájame, navlhčíme mliekom, pridáme na masti a cibulkou oprážené posekané vnútornosti, 2 vajcia, mleté čierne korenie, majorán, soľ a posekanú

mom a varenými mandľami.

Krému: Mlieko s cukrom dáme varif. V malom množstve studeného mlieka rozniešame kakao, žltky, a vanilkový cukor, prilejeme k vriacemu mlieku, za stáleho miešania povaříme a necháme vychladnúť. Maslo vymiešame s cukrom, po častiach pridáme vychladnutý krém a dobre premiešame.

VIANOČNÁ KOLEKCIA

160 g umelého tuku, 250 g cukru, 100 g kakaa, 1 lyžica rumu, vanilkový cukor.

Všetky potraviny dáme do kotlíka, nad parou uvaríme, odstavíme a miešame, až hmota začne tuhnúť. Potom ju nalejeme do vymiestných formičiek, necháme stuhnuť, vyklopíme a zabálime do staniolu.

MARCIPÁN

300 g práškového cukru, 300 g mandľí, 1 lyžica vody.

Olúpané, suché mandle nadrobno zomelieme, pridáme práškový cukor, lyžicu vody a vypracujeme hladké cesto, ktoré necháme 1 deň odpočívať. Z marcipánu robíme rôzne ozdoby.

zabezpiecujúceho orzec w stosunku do sprawcy, skazanego za przestępstwo popełnione w związku z naliczonym używaniem alkoholu lub innego środka odurzającego sąd może orzec umieszczenie sprawcy przed odbyciem kary w zakładzie leczenia odwykowego. Czasu pobytu w zakładzie nie określa się z góry, nie może być on jednak krótszy niż 6 miesięcy i dłuższy niż 2 lata. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

W pewnych przypadkach sąd może tytułem środka

na latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu: nadosta, ostra podosta. Postać nadosta występuje szczególnie u noworodków i odznacza się tym, że jagnię nagle pada. W postaci ostrej schorzenie trwa 2 — 3 dni i kończy się śmieciem. Głównie objawy to biegunka, niestrawność i podwyższona temperatura. Postać podosta może trwać 8 — 14 dni i obejmować latwość zakażenia. Schorzenie zaczyna się nagle zwiększąc temperaturę do 41,8°C poczynając występuje biegunka. Kał jest płynny, cuchnący, czasem ze strzępkami krwi. Brzuch jagniąt jest rozdęty i obolały. Obserwuje się przyspieszenie oddechu i tężna. Ze wzgledu na czas trwania choroby wyróżniamy 3 postacie paratyfusu:

